sosyalist
YARIN
haftalık siyasi haber ve yorum dergisi

24 kasım 1976
SAYI 2
400 kuruş

M. Ali Aybar
Türkiye'de solun dünü yeni sol ve TiP olayı

HALK NE DİYOR

Faşizmin Niteliği

Gün geçmiyor ki okullarda öğrenciler dövülmesin, fabrikada işçiler tutuklanmasın. Ve yine gün geçmiyor ki grevler "kanunsuzdur" damgasıyla engellenmesin. Ezilmişliği konu alan filmlere, tiyatro ve halk ozanlarına sansür makas vurmasın. Faşistler artık klasikleşmiş oyunlarıyla halkın aklını karıştıramıyorlar. Çünkü halk artık bu olayların yüzlercesine gözleriyle şahit olmakta.

Faşist kargalar, emekçi halkın ve ilerici yurtsever aydınların üzerine akbaba gibi saldırmakta. Gazetelerde sık sık görüyoruz: "Tuzluçayır'da olaylar çıktı. Öğrenci ve velilerinden yirmi kişi yaralandı." "ADMMA da komandolar öğrenci ve velilerine saldırdı." "Mitinglerde yollar kesilip sadece gençlerin değil halkın da üzeri başı aranıyor. Gazetelerden bir başka haber : "Türkiye İşçi Partisinin şeref konuğu olarak Türkiye'ye gelen Şili halk sanatçıları Esenboğa hava alanında jandarmalar tarafından çevrilerek sınır dışı edildiler." Arkasından da Türkiye İşçi Partisinin olayı sadece İçişleri Bakanlığına çektiği telgrafla protesto ettiği yazılı. Hani Türkiye' de faşizm kapalı idi. Hani serbest grevler yapılıyor, miting ve gösteri yürüyüşleri düzenleniyor, ilerici oyunlar sahneleniyordu ? Bunun ismi mi kapalı faşizm?

Faşist baskıların senaristlerinin MC ve tosuncukları olduğu herkesçe biliniyor. Bu sonuçların tahlili ise biçimsel bir kalıpçılıktan öte gidemiyor. Bu tür bir tahlilin, Türkiye'deki faşizmi neye benzetmek istediği meçhul ama faşizmle mücadelede kimin kuyruğunun tutulacağı ortada. Sonuç olarak şunu belirtebiliriz. Bütün dünyadaki sosyalist harekette olduğu gibi, faşizmin niteliğini ve onunla mücadele şeklini emekçi öncüler ve ilerici yurtsever aydınlar belirleyecektir. Kuyruk tutanlar değil.

MACİT UÇAK/ANKARA

UNUTULMUŞ ŞEHİR

Doğunun unutulmuş bir köşesi olan Tunceli yedi ilçesi ile birlikte yoksulluğa terkedilmiştir. Anadolu'nun çeşitli tarihi zenginliklerini ve doğal güzelliklerini içinde barındıran kentimize sanayi yatirimları yapılması bir yana uygarca yaşamın gereği bazı imkanlar dahi yoktur.

İlçelerimiz içinde bulunan OVA- [illegible] bulun- ... CIK ve PERTEK'te yol, doktor [illegible] madığı gibi lisesinde öğretmen de yoktur. Milletvekilleri Tunceli ilçelerini dört yılda bir ancak seçim zamanı uğrak yeri yapıyorlar.

Seçimlerden sonra bir bakanı veya bir parlamenteri buralarda görmek mümkün değil.

Biz Türkiye Sınırları içindeyiz. Fakat bu devletin vermesi gereken hizmetler kentimize, insanlarımıza verilmiyor.

Sadece fakirlik, sefalet veyokluğun her çeşidi var.

Söyler misiniz bu nereye varacak?

Burhan DEMİRALP/TUNCELİ

TÜRKİYE KİMLERE KALDI?

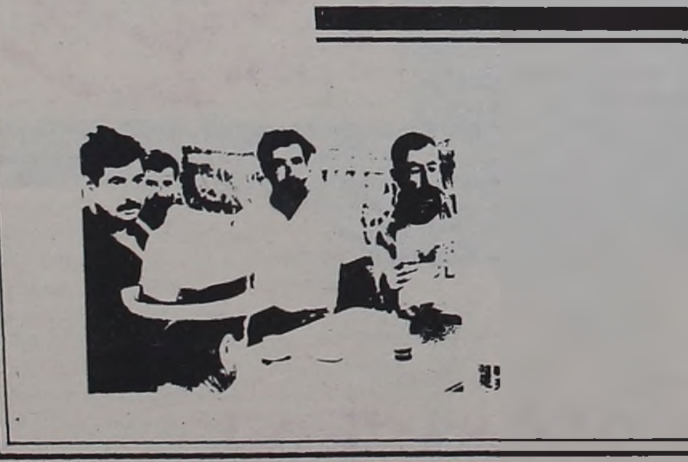
1976-1977 öğrenim döneminde yatılı okul imtahanına girip te kazananların dertleri giderek artıyor. Bizim nahiyeyi örnek gösterecek olursak daha gerçekçi oluruz. Çünkü oluyların içinde yaşamaktayız.

Doğankent nahiyesinin tüm ortaokul mezunları Trabzon'da okumaktadır. Çoğu öğretmen okuluna girmek [illegible] istiyorlar. Zaten mesele de burada başlıyor. Öğretmen okuluna girmek isteyenlerden tüm kayıt şartları bir yana itilerek öncelikle Ülkü Ocaklarından yazı getirmesi isteniyor.

Fakir köylü çocukları ne kadar zahmet çekerlerse çeksinler "solcu oldukları" gerekçesiyle öğretmen okuluna alınmıyorlar.

Bu durum karşısında tüm köylü kardeşlerimizin faşizmin okullarımıza uzanan elini kırmaya çağırıyoruz.

DOĞANKENT'ten Bir Grup Devrimci Adına/ARİF ÜNLÜ

Ekmek Patronları Çirkin Oyunlarına Devam ediyorlar

Sendikamızın, 22.10.1976 tarihinde 5 işyerinde kademeli olarak başlattığı GREV, bir avuç sömürücü ekmek patronunun çirkin oyunları sonucu mahkeme kararı ile ŞİMDİLİK kanunsuz sayıldı.

Bizler, haklarımızı almak için başlattığımız GREV'in yasalara uygun olduğuna inanıyoruz. Mahkeme kararının temyiz yolu açıktır. Burada kararı veren hakimin tarafsız olmadığına inanıyoruz. İşte mahkeme kararının patronlardan yana olduğunun ispatı:

"YUKARDA BELİRTİLDİĞİ GİBİ, KONU GREV KARARININ TUTANAĞIN TANZİM EDİLDİĞİ 17. 8.1976 TARİHİNDEN İTİBAREN 6 İŞGÜNÜ İÇİNDE TEBLİĞ EDİLİP EDİLMEDİĞİDİR" (Mahkeme Kararından)

"GİRESUN EKMEK SANAYİİ İŞVERENLERİ SENDİKASI BAŞKANI YAŞAR KİRKHASANOĞLU (VERENLERİ SENDİKASI BAŞKANI YAŞAR KIRKHASANOĞLU 17 . 8.1976 TARİH 90/1 SAYILI GREV KARARINI 23. 8.1976 TARİHİNDE SENDİKA BAŞKANI OLARAK ALMIŞTIR. TUTANAĞIN TANZİMEDİLDİĞİ 16. 8.1976 TARİHİNDEN İTİBAREN HESAP EDİLDİĞİ TAKTİRDE TEBLİGAT KANUNUN ARADIĞI 6 İŞGÜNÜ İÇE[R]İSİNDE YAPILMIŞTIR" (Mahkeme kararından).

Yukarda belgelerle açıkladık. Mahkeme, patronların, grevin yasa dışı olduğuna dair iddiasını reddetmiştir. Bu durumda grevimizin yasal olduğuna dair karar verilmesi gerekirdi.

"GREV KARARINDA BAŞLAMA TARİHİ BELİRTİLMEMİŞTİR. BU HUSUS DA NAZARA ALINDIĞINDA GREV KARARI VEREN SENDİKANIN DEVAMLI OLARAK İŞVERENİ HUZURSUZLUK İÇERİSİNDE BULUNDURMAYA HAKKI YOKTUR."(Mahkeme kararından)

"YUKARDA ZİKREDİLEN SEBEPLER MUVACEHESİNDE GREV KARARININ TEBLİĞ TARİHİ OLAN 23.8.1976 TARİHİ İLE GREVE BAŞLAMA TARİHİ OLAN 22.10.1976 TARİHİ ARASINDA GEÇEN UZUN ZAMAN NAZARA ALINDIĞINDA BAŞLATILAN GREVİN YASAYA AYKIRI OLDUĞUNUN TESPİTİNE.....YARGITAY YOLU AÇIK OLMAK ÜZERE" karar verilmiştir. (Mahkeme kararından)

Görülüyor ki kararı veren hakim kendisi ile çelişkiye düşmektedir.

Bir yandan Türkiye Gıda-İş sendikasının aldığı GREV KARARININ yasalara uygun olarak işverenlere bildirdiği belirtilirken, diğer yandan işverenlerin huzursuz olmasına gönlü razı olmadığı için grevin kanunsuz olduğuna karar vermekten çekinmemiştir. Kanunlara saygılıyız. Ancak sermaye sınıfına ve yandaşlarına karşıyız. Hukukla uzaktan yakından ilgisi olanlara ve hukuka saygılı olanlara soruyoruz: İşverenin iddiasını reddeden hakim acaba hangi kanun maddesine dayanarak, hangi düşünce ile bu kararı vermiştir. Ayrıca 275 Sayılı Yasa hükümlerine göre GREV kararı alan işçi sendikasının bu grevi ne zaman uygulayacağını işverenlere bildirmesi zorunlu değildir. Bu konuda açık bir yasa hükmü yoktur. İşçi sendikası yasal süre içinde aldığı kararı istediği zaman uygulayabilir.

Sömürüye karşı, insanca yaşama uğruna, haklarımızı alma uğruna, daha güzel bir dünya kurma uğruna verdiğimiz mücadeleden bizleri hiçbir güç alıkoyamaz..

Haklarımızı alıncaya kadar mücadelemiz sürecektir.

Sigortasız İşçi çalıştıran, vergi kaçıran, sağlık şartlarına uygun olmayan işyerlerinden sömürü sağlayan bizleri sömürerek yaşayan ekmek patronlarından hesap sorulacaktır. Bizi ne baskı, ne zulüm yıldıramaz.

Grevimiz bitmemiştir. Biz mahkeme kararına uyuyoruz. Yargıtay kararı kesinleşinceye kadar grevimiz askıdadır.

YAŞASIN HAKLI MÜCADELEMİZ
KAHROLSUN SÖMÜRÜ VE SOYGUN DÜZENİ

DİSK/TÜRKİYE GIDA-İŞ
SENDİKASI-GİRESUN ŞUBESİ
EMEKÇİLERİ

DÜZELTME

Geçen sayımızın 3. sayfasında yayınlanan "Burjuvazinin İçten Fethi ile Sosyalizm" başlıklı yazının 3. paragrafında bir satır düşmüştür.

Doğrusu şöyle olacaktır :

"Ancak bu desteğin bilinçli bir destek olmadığı ve kitlelerin Nazi örgütü içinde hiçbir söz ve karar hakkına sahip olmadıkları da başka bir gerçek. Bu kitlelerin desteğini almada en etkin unsur ise propaganda idi."

Düzeltir, özür dileriz.

sosyalist YARIN

Sahibi : Cenan Bıçakçı
Genel Yönetmen : Aydın Köymen
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü : Ender Yiğitel

Adres : G. M. Kemal Bulvarı 112/18, Maltepe/ANKARA
Telefon : 29 10 42
Baskı : Daily News Ofset Dağıtım : Hür-Dağıtım

ABONE ŞARTLARI :
Altı aylık : 100 TL
Bir yıllık : 175 TL

GENÇLİK ÜZERİNDE SAĞ VE SOL OYUNLAR

aydın köymen

Türkiye bugün çıkmazda bulunan bir düzenin doruğunda yaşıyor. Bu çıkmazın dayattığı çarpık, sağlıksız yaşam koşulları, düzenin egemen güçleri tarafından Türkiye halkına normal yaşam koşulları olarak sunuluyor. Sağlıklı bir yaşamın, insanca bir yaşamın ne olduğunu bilen bile yok.

Türkiye'de yaşayanlar için aylar, hatta yıllarca işsiz dolaşmak olağan. Asıl garipsenen iş bulmak. Ve işsizlik her geçen günle beraber daha da yoğunlaşıyor. MC iktidarının damgasını taşıyan 1975 yılında 1 milyon 862 bin kişilik işsizler ordusuna 334 bin kişi daha eklendikten sonra, bu yıl da 332 bin kişilik bir artış olması beklenmekte. Resmi rakamlara göre, Türkiye'de halen 2 milyon 448 bin işsiz var.

Devlet Planlama Teşkilatının bulgularına göre Türkiye, Meksika, Güney Afrika ve Malezya gibi ülkelerle birlikte, dünyada milli gelirin eşitlikten en uzak biçimde paylaşıldığı ülkeler arasında yer almakta. Tesbitlere göre, Türkiye'de 2 milyon 533 bin emekçi ailesi var. Bunlar Türkiye'deki ailelerin yüzde 37'sini oluşturuyor. Yaratılan milli gelirden aldıkları pay ise yüzde 31.9. Yine aynı tesbitlere göre, sermaye sahipleri ile, serbest meslek mensuplarının ailelerinin sayısı ise sadece 731 bin Türkiye'de. Bu 731 bin aile, toplam ailelerin yüzde 10.7'sini oluşturuyor. Toplam milli gelirin ise yüzde 33'ü bu ailelere gidiyor. İstendiği kadar Türk milleti bölünmez bir bütündür densin. Türk milleti ikiye bölünmüş en azından. Bir yanda zenginler, öte yanda fakirler.

Türkiye bugün, dünyada sağlık koşullarının en geri olduğu ülkelerden birisi. Türkiye'de doğan her yüz çocuktan beşi, yeterince beslenmediği, sağlık denetimi altında bulundurulmadığı için 1 yaşına gelmeden ölüyor. İnsancıl bir düzen için korkunç olan bu durum, Türkiye'de kanıksanmış. Kimsenin umrunda değil.

Bugün Türkiye, özellikle genç kızlar arasında fahişeliğin en yaygın olduğu ülkelerden birisi. Emniyet kayıtlarına göre, sadece 1975 yılında 12 bin genç kız kaybolmuş. Bulunamıyorlar. Oysa, nerede oldukları belli. Ya İskenderun'da, ya da İstanbul'daki beyaz kadın pazarlarında satılıyorlar. Bu işten zengin olmuş büyük tüccarlar var. Evet, Türkiye'de "insan satışı" son derece yaygın. Tedbir öneren yok. Aksine, bu iş genelevlerle devlet tarafından bile güvence altına alınmış.

Türkiye, yeraltı ve yerüstü doğal kaynaklar bakımından zengin bir ülke. Ama bu kaynaklar verimli bir şekilde işletilip, elde edilen gelir Türkiye halkının refahı için kullanılmıyor. Türkiye'nin yeraltı ve yerüstü doğal kaynakları yabancılar ve yerli işbirlikçileri tarafından yağma ediliyor. Yaratılan gelir yabancı sermayedarlar ve bir avuç işbirlikçisi arasında bölüşülüyor.

Türkiye böyle. Bu çarpık kapitalist düzen devam ettikçe de böyle olacak. Geniş halk kitlelerine yoksulluk ve sefalet dağıtan bu düzen, bir avuç sermaye sahibine, toprak ağasına refah dağıtıyor. İşlerin böyle devam etmesinde sadece bunların çıkarı var. Dolayısıyla tüm haksızlıklar, eşitsizlikler yalanlarla örtülmeye çalışılıyor. "Bir elin beş parmağı bir olmaz" gibi tekerlemelerle yoksulluğa, fakirliğe gerekçeler bulunuyor. Düzenin ahlaksızlığı, kişilerin ahlaksızlığıyla açıklanmaya çalışılıyor.

"Böyle gelmiş böyle gider" deyip, haksızlıklara, baskılara, türlü çirkinliklere katlananlar çok elbet Türkiye'de. Ama böyle gitmeyeceğine inananlar, inanmakla kalmayıp dünyayı değiştirmeye, güzel bir dünya yaratmaya çalışanlar da var. Bunların başında da gençler geliyor. Ve özellikle de öğrenci gençler....

Gençler, haksızlığa, çıkarcılığa, ikiyüzlülüğe, yalana, çirkinliklere karşılar. Ana ve babalarının insanları alçaltan, sömürüye, zorbalığa dayalı kokuşmuş dünyasını yadsıyorlar. İnsana insanlığını yitirten, insanı yabancılaştıran, insanın insanı sömürdüğü bir toplumda yaşamak istemiyorlar. Gençler adaletli, ahlaklı, yalansız, sömürüsüz güzel bir dünyanın; insanların insanlıklarına kavuşacakları, birbirlerine saygılı ve sevgili olacakları, eşitlik, özgürlük içinde kardeşçe yaşıyacakları bir barış dünyasının özlemini çekiyorlar. Türkiye'de bu özlem, eyleme dönüşmüş durumda. Ve kesinlikle bir isyan, örümcekli kafaların yorumladığı gibi, kuşaklar arasındaki bilinen bir çatışma değil bu. Zira, hastalığın nedenini doğru teşhis etmiş durumda devrimci gençliğin eylemi. Ve yine devrimci gençliğin eylemi, tek kurtuluşun sosyalizm olduğunun bilincinde.

> GENÇLER
> ADALETLİ, AHLAKLI, YALANSIZ
> SÖMÜRÜSÜZ, GÜZEL
> BİR DÜNYANIN,
> KARDEŞÇE YAŞIYACAKLARI
> BİR BARIŞ DÜNYASININ
> ÖZLEMİNİ ÇEKİYORLAR.
> TÜRKİYE'DE BU ÖZLEM,
> EYLEME DÖNÜŞMÜŞ DURUMDA

Öğrenci gençliğin büyük kesimini oluşturan bu bilince sahip devrimci gençlik, düzenin egemen güçlerini tedirgin ediyor. Bu kesimin sesinin mutlaka kesilmesi, etkisiz hale getirilmesi egemen güçler açısından büyük önem taşıyor. Çünkü gençlik toplumun en dinamik kesimi. Bu dinamik kesimin kendilerine karşı olması büyük bir kayıp. Bu yüzden gençlik üzerinde büyük oyunlar oynanıyor.

Oynanan oyunun kısa ve uzun vadeli amaçları var. Kısa vadeli amaç, tüm öğrenci gençliğe damgasını vuran devrimci unsurların temizlenmesi, yok edilmesi. Uzun vadedeki amaç ise, gençliğin dinamizminin düzeni sürdürmeden yana kullanılır hale getirilmesi. Bu amaçlara yönelik olan oyunun içinde çeşitli taktikler deneniyor, stratejiler uygulanıyor. Bir kere, gençlik hareketinin düzene karşı potansiyel güçlerden tecrit edilmesi gerekli. Devrimci unsurların yok edilebilmesinin temel koşulu bu. Kitlelerle bütünleşmemiş devrimci unsurların yok edilmesi daha kolay çünkü. Bu nedenle gençlik hareketinin mücadelesi, sürekli olarak üniversite duvarlarının içine çekiliyor. Buna paralel olarak, devrimci gençlik, silah kullanmaya zorlanıyor. Böylece, yüzyılların şartlanmışlığını taşıyan toplumun gözünde suçlu hale getirilebiliyor.

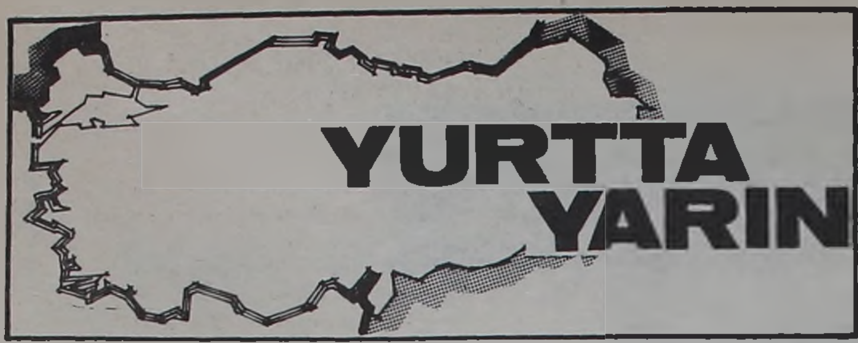
Devrimci gençliği silah kullanmaya zorlayanlar, halen koalisyon içinde yer alan bir partinin "ülkücü" adıyla tanınan militanları. Bunların büyük çoğunluğunun öğrencilikle ilgisi yok. Dışarıdan üniversite içine sokuluyorlar. İşlevleri, devrimci gençleri silah kullanmaya mecbur etmek ve kaba kuvvet yoluyla, zor kullanarak öğrenciler içinde "ülkücü" bir taban oluşturmak.

Gençliğin içinde bulunduğu somut durum bu. Bu somut durum, devrimci gençliğin kimi yanlışlara sürüklenmesini olanaklı kılıyor. Bu durumda gençlik dışındaki sosyalistlere büyük bir sorumluluk düşüyor. Ama hem geçmişte ve hem de bugün, bu sorumluluğun gereklerinin yerine getirildiğini söylemek çok zor. Gençlik dışındaki sosyalistlerde bugün için yaygın olan tavır şu: Gençliğe tepeden bakmak, onu sosyalist hareket içinde tutarak yanlışlarından arınmasını sağlayacak yerde, ayrı bir "olgu" olarak değerlendirip, dışlamak.

Bu tavır bir yandan sosyalist hareketin gücünü azaltırken, öte yandan da egemen güçlerin ekmeğine yağ sürüyor, gençlik üzerinde oynamak istedikleri oyunu kolaylaştırıyor. Ve işin ilginç tarafı, bizatihi yanlış olan bu tavır, demokrasi mücadelesi yaptıklarını ilan edenleri, demokratik haklardan vazgeçilmesi yolunda öneriler yapmak gibi, daha da korkunç yanlışlıklara sürüklüyor. "Madem onlar silahlı ve siz de silah kullanmak zorunda kalıyorsunuz, öyle ise okula gitmeyin" biçimindeki öneriler henüz unutulmadı. Ve galiba kendileri korkunç yanlışlar yapanların, gençliğin yanlışlarından şikayet etmeye hiç hakları yok.

Öte yandan bir de, gençliğin "silahlı" somut gerçeğinden yararlanmak isteyen maceracılar var. Bunlara sorarsanız, en keskin devrimciler kendileri. Ve bu keskin devrimciler aslında iki grup. Bir kısmı "feodal" kafalara sahip. Ama ne yazık ki feodal kafa ile devrimciliğin bağdaşmıyacağını bilmiyorlar. Öteki grup ise hin oğlu hin. "Ya tutarsa" esprisi içindeler ve zaten amaçladıkları şey sosyalizm falan değil. Gençlik maceraya yatkın. Çünkü bizzat kendileri ancak macera filmlerine konu olabilecek bir gerçeği yaşıyorlar. Bu gerçeğin sömürülmesi, gençliğin sosyalizm adına maceraya sürüklenmesi çok kolay. Bunlar da son tahlilde egemen güçlerin ekmeğine yağ sürüyorlar; üniversite içinde devrimci gençleri silah kullanmak zorunda bırakan provokasyonu, ülke düzeyinde yaygınlaştırarak....

Gençler toplum düzenini tek başlarına değiştiremezler. Buna sosyal yapıları engeldir ve güçleri de yetmez. Devrimci gençler sosyal kökenleri bakımından, genellikle burjuvaziye, bürokrasiye, küçük burjuvaziye mensupturlar. Emekçi sınıflardan gelenleri pek az. Devrimci gençler kendilerini emekçi sınıflara adamışlardır. Ama ideolojisini benimsedikleri işçi sınıfı ile, köylülerle bütünleşmiş değiller. Bu büyük bir eksiklik. Çünkü sosyalizm herşeyden önce işçi sınıfının davası. Ancak bu bütünleşmeyi büyük ölçüde egemen güçlerin engellediği de bir gerçek.... Bir başka gerçek de "goşist" diye diye bir yere varılamayacağı.... Sosyalistler görev olarak, gençlik kitlesini işçilerin, köylülerin, emekçi sınıfların hareketi içinde onlarla bütünleştirmektir. Bunun yolu ise kapılara "buraya öğrenci giremez" tabelası asmak değildir. Yaşam savaşı veren gencecik insanlara "okula gitme" deyip, onların somut gerçeğine bu derece ilgisiz kalanlar ise bu bütünleşmeye hiç bir katkıda bulunamazlar.

Üniversite 1976

- 1976-1977 ÖĞRETİM DÖNEMİ ÜNİVERSİTELERDE "ÜLKÜCÜLER"İN ESTİRDİĞİ TERÖRLE BAŞLADI...
- AP"EVET EFENDİMCİ", MHP "ÜLKÜCÜ" ÜNİVERSİTE PEŞİNDE....

ÜÇ BOYUTLU PLANIN ÜNİVERSİTE CEPHESİ

Günlerden 8 Kasım Pazartesi. Öğle saatleri. Şehir İstanbul. Şehzadebaşında bulunan Site öğrenci yurdu ve İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi, sten tabancalı "Tanrı Türk"ü Korusun" taraftarları tarafından yaylım ateşine tutuluyor. Olaylar başlayalı iki saaten fazla olmuş. Halk dükkanlara, apartman girişlerine sığınmış, dehşet içinde, olanları seyrediyor. Ortada tek bir em niyet görevlisi yok. Neden sonra polisler göründükle rinde ise ortada biraz önce ellerinde silahlarla dolaşanlardan hiç biri kalmamıştır. Ama polis görevini yaptı. Az önce yaylım ateşine tutulan Site Öğrenci yurduna ve Fen Fakültesine girdi. Olayın suçluları olarak, saatlerce bu bunaların içinde mahsur kalan öğrencilerden 38'ini yaka paça dışarı çıkardı. Arabalara doldurup götürdü.

O anda İstanbul'un başka semtlerinde ve Türkiye' nin başka şehirlerinde de aynı tür olaylar meydana geliyordu. Şişli Siyasal Bilimler Yüksek Okulu, molotof kokteylleri ve tabancalar kullanılarak yine bu "Tanrı Türkü Korusun" cular tarafından işgal ediliyor: İstanbul'daki Aydın Öğrenci Yurdu silahlı baskına uğruyor, devrimci öğrencilerin kaldıkları odalara giren "Tanrı Türkü Korusun"cular, bu öğrencilere ait eşyaları tahrip ediyorlardı. Ankara da ise yine aynı fikrin savunucuları, Turizm ve Ticaret Yüksek Okulu' na saldırıyor, silah ve sopalarla ikisi ağır, yedi öğrenci yaralanıyordu.

8 Kasım Pazartesi günü meydana gelen tüm bu oyayların bilançosu ise şöyle idi: 1 ölü, 8 ağır yaralı, 12 hafif yaralı, Üniversite bir kez daha kana bulanmıştı...

8 Kasım Pazartesi günü olanlar bir tesadüf değildi. Aksine çok önceden tasarlanmış, fizibilite etüdleri yapılmış bir planın o güne düşen uygulamasıydı.

Aslında plan üç boyutluydu ve Üniversite bu boyutlardan sadece bir tanesini oluşturuyordu. Boyutlardan öteki ikisi ise devletin diğer sivil kurumları ve askeri kurumlardı.

Planın hedefi "Faşist Türkiye", diğer bir deyimle "Milliyetçi Türkiye"yi kurmaktı. Hedef bu olunca, boyutların üniversite, diğer sivil devlet kurumları ve askeri kurumlar olması doğaldı. Çünkü planın tertipleyicileri de biliyorlardı ki, çağımızda "Faşizm" in, demokratik yollardan, kitle desteğini alarak iktidara gelmesine olanak yoktur. Öyle ise yapılacak iş, devleti içinden ele geçirmek ve böylece devlet gücüne sahip olarak kitleler üzerinde baskı ve terör uygulayıp iktidara yerleşmektir.

Planın uygulanması MC ile birlikte olanaklı hale geldi Türkiye'de. Ve bugün, işin şaka götürür tarafı kalmadı. İlkönce Milli Eğitim Bakanlığı ele alındı. Bakanlığın kilit noktalarına "Turancılıkları", "Irkçılıkları" müseccel kişiler yerleştirildi. Devlet İstatistik Enistitüsü, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Toprak Reformu Müsteşarlığı'da faşistlaştirma sürecineilk giren devlet kurumları oldu. Kültür Bakanlığı'da biraz geç olmasına rağmen sonunda ele geçirildi. Şimdi bu bakanlık üç hilalli tablolar hazırlayarak, bunları tüm devlet dairelerine kullanılma zorunluluğu koyarak dağıtıyor.

Üniversite'nin ele geçirilmesi planının belkide odak noktasını oluşturmaktadır. Zira üniversitenin ele geçirilmesiyle ikili bir yarar sağlanacaktır. Hem, böylece, devrimci gençliğin sesi kısılacak ve hem de Üniversiteler faşist hareket için militan yetiştiren birer kurum haline dönüşeceklerdir. Üniversitenin kontrol altına alınmasıyla, üniversiteye girecek olan yeni unsurlara faşist ideolojiyi aşılamak olanaklı hale gelecektir.

Görüldüğü gibi, Üniversite, faşist hareket için çok önemli bir hedeftir ve anlaşılıyor ki 1976-1977 ders yılında bu hedefin ele geçirilmesi kararlaştırılmıştır. Ülkü ocaklı komandoların 8 Kasım harekatı, bu kararın uygulamadaki ilk sınavıdır. Ve görüldüğü kadarıyla da başarıya ulaşmıştır. Zira İstanbul Üniversitesi süresiz olarak kapatılmıştır. Sınıflara, anfilere, bahçelere komandolar doldurulduğu sırada da açılacaktır şüphesiz.

SBF, MUTLAKA ELE GEÇİRİLMELİ YA DA KAPATTIRILMALI....

ODTÜ dışında faşist hareketin üniversite içinde en ufak bir başarı bile elde edemediği tek yer, Ankara Üniversitesine bağlı bulunan Siyasal Bilgiler Fakültesi (SBF)'dir. Öğrenildiğine göre, MHP patent - li faşist hareket, 1967-1977 döneminde burası için özel bir strateji uygulamayı kararlaştırmıştır. Bu strateji de üç almaşığı içermektedir: En çok arzu-'anan SBF'nin işgal edilmesidir. Bu yapılamadığı .ardirde burada kesinlikle eğitim yaptırılmayacaktır. Hiç biri sökmediği takdirde ise, Üniversiteler Kanunu'nun "amaç dışı eğitim yapıldığı takdirde hükümetin üniversitelere el koyma hakkının doğacağı" biçimindeki hükmüne dayanarak SBF'ye el konulacaktır.

SBF üzerindeki bu oyunlar, bundan bir süre önce, tatbik sahasına konmaya başlanmıştır. SBF'ye mensup öğrencilerin kaldığı ve hemen fakültenin arkasında bulunan öğrenci yurdu, öğretim döneminin başlamasından kısa bir süre önce polis tarafından basılmış ve silah bulunduğu gerekçesiyle süresiz olarak kapatılmıştır. Aynı anda yine bu fakültenin çok yakınında bulunan ve çoğunlukla devrimci öğrencilerin kaldığı "Cebeci Yurdu"da kapatılmıştır.

SBF öğrencilerinin kaldığı yurdun açılması için, SBF yöneticilerinin başvurularına ise her seferinde değişik cevaplar verilmiş, yurdun kapatılması nedeni olarak birbiriyle çelişik gerekçeler gösterilmiştir. Bir keresinde yurdun binası bulunmayan bir yüksek okula öğretim binası olarak tahsis edileceği söylenirken, bir başka sefer kız yurdu olarak kullanılmasına karar verildiği söylenmiştir.

Aslında yapılmak istenen şey, SBF'nin işgalini gerçekleştirmek için, SBF'nin etrafını kuşatmaktı. Bunun için ilk olarak akıllarına yurdu kapatıp, aynı binaya Ülkü Ocaklı komandoların çoğunlukta olduğu "Turizm ve Ticaret Yüksek Okulu"nu yerleştirmek geldi. Ama SBF yöneticilerinin direnmesi, bunu yapmalarını büyük ölçüde engelledi. Bunun üzerine "Ülkü Ocaklı" komandoları yurda yerleştirme işlemine giriştiler. Sonunda yurt tekrar açıldı. Ancak bu sefer burada kalan öğrenciler arasında az sayıda da olsa Ülkü Ocaklılar da bulunuyordu. Cebeci yurdu ise halâ kapalı....

SBF'de 15 kadar Ülkü Ocaklı öğrenci okuyor. Ama hepsi, SBF'nin diğer öğrencileri tarafından tecrit edilmiş durumdalar. Kendilerine karşı haklı bir tepki var diğer öğrenciler arasında. Bu yüzden sınıflara bile giremiyorlar. Ama her gün, sanki diğer yüksek öğrenim kurumlarını kana bulayan kendileri değilmiş gibi, dekana çıkıp; "eğitim hakkımızı söke söke alırız" biçiminde tehditler savurmaktan da geri kalmıyorlar.

SBF'nin işgali, şimdilik olanaksız gibi görünüyor. Şimdi beklenen ise, dışırıdan fakülteye saldırılması. Böylece; "SBF öğrencileri aralarında çatıştılar, okulda eğitim olanaksız hale geldi" gerekçesiyle eğitimin durdurulacağı umuluyor.

"Amaç dışı eğitim yapıldığı gerekçesiyle" fakültenin yönetimine hükümet tarafından el konulması ise, SBF'nin başında daime demoklesin kılıcı gibi sallanmakta....

ÖZERK ÜNİVERSİTE KORKUSU

Evet, 1961 Anayasası üniversitelerin özerk olduğunu yani yürütme organlarını kendilerinin seçeceğini, hükümetlerin üniversitelerin iç işlerine karışamıyacağını belirtir. Ancak Türkiye'de gerici iktidarlar, burjuva iktidarları bu özerklikten daima korkmuşlar ve üniversiteyi kendi kontrolleri altında tutabilecekleri yöntemler geliştirmişlerdir.

Bir yandan Türkiye'nin en eski ve özerk üniversiteleri olan İstanbul ve Ankara Üniversiteleri üzerinde yoğun siyasi baskılar uygulanır, mali imkanları kısılırken, öte yandan da özerkliği olmayan yüksek öğrenim kurumları geliştirilmiştir.

Atatürk (Erzurum) Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademileri, İktisadi Ticari İlimler Akademileri, ve yerden mantar gibi biten Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Yüksek Okullar, Üniversitelerin özerkliğine karşı özerklik dışı yüksek öğrenim kurumlarını oluşturmuşlardır.

Özerklik dışı üniversiteler, Milli Eğitim Bakanının teklifi, Bakanlar Kurulunun kararı ve Devlet Başkanının tasdiki ile 3 yıl için tayin olunan 9 kişilik "mütevelli heyetler" tarafından yönetilmekte ve böylece öğretim ve öğretim üyesi politikası tümüyle hükümetlerin istekleri doğrultusunda yürütülmektedir. Aynı şekilde Akademilerin ve Yüksek Okulların yöneticilerini seçmek de hükümetin yetkisi dahilinde bulunmaktadır.

Her ne kadar, sonradan, Yüksek okullar ve ODTÜ dışındaki üniversitelerin ve akademilerin özel kanunları Anayasa Mahkemesi kararları ile kaldırılmışsa da bu kurumlardaki öğretim kadroları dondurulmuş olduğundan, bu kurumlar halen de hükümetin kontrolü altında bulunmaktadırlar.

BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ....

Gerek mensuplarının ve gerekse hükümetin gözünde örnek bir üniversite'dir. Boğaziçi Üniversitesi. Burada öğrenci olaylarına hemen hiç rastlanamaz. Örnek bir eğitim yapılır....

ABD'nin bağışlarıyla kurulan, tümüyle ABD'nin önerdiği bir eğitim programını uygulayan, ABD'de eğitim görmüş öğretim üyeleri kadrosuna sahip olan bu örnek (!) eğitim kurumunda gerçekten öğrenci olaylarına pek rastlanamaz. Zira bu Üniversite halk çocuklarına kapalıdır. Yüksek puanlarla seçme ve kapasitesinin çok altında sınırlı sayılarda öğrenci alır.

Aslında bu üniversitenin işlevi, kitle eğitimi falan yapmak değildir zaten. Bunun ötesinde çok önemli görevlere sahiptir:

1- Sık sık yabancıların, iş adamlarının ve parlak (!) görülen bilim adamlarının bir araya getirildiği bilimsel (!) toplantılar düzenleyerek, üniversite çev-

AP "EVET EFENDİMCİ", MHP "ÜLKÜCÜ" ÜNİVERSİTE PEŞİNDE

MC ortaklarının aynı nitelikte bir üniversite peşinde olduklarını söylemek bir bakıma olanaksız.

AP'nin hayalindeki üniversite, dikensiz bir gül bahçesi. Toplumsal olaylarla, politikayla ilgilenmeyen, kendi içine kapanık, ancak verilecek teknik görevleri yerine getirecek bir üniversite istiyor AP. Politikayla ilgilenmeyi aşağılık bir uğraş alarak gören, cüppelerini savura savura geçtikleri koridorlarda, "evet efendimci" öğrencilerinin saygı duruşu yapmasına sebep olan hocaların bulunacağı bir üniversite istiyor AP.

Oysa MHP'nin istediği üniversite "Büyük Ülkü" davasının militanlığını yapacak bir üniversite. Ülkücü ideolojinin öğretildiği, çağdaş bilime düşman bir üniversite istiyor. MHP ve MHP'nin istediği üniversite, "Büyük Ülkü" davasının yanında politikanın tam içinde olacak.

MHP, halen, istediği yönde epey ileri adımlar atmış durumda. AP'nin "konandolara" göz yumması ise yine kendi istediği biçimdeki üniversiteyi gerçekleştirmede atılmış bir adım. Zira AP'nin istediği biçimdeki bir üniversiteyi yaratmanın ilk koşulu, üniversite içindeki devrimcilerin susturulmasını gerektiriyor. "Komandolar" bu koşulu sağlamada AP'nin de epey işine yarıyor.

resiyle iş hayatı arasındaki, olması gereken ilişkileri kurar.

2- Uyguladığı maaş rejimiyle, sağladığı Amerika burslarıyla, özerk üniversitelerin zaten çok fazla olan (!) öğretim üyesi kadrolarını, bu kadroların yetenekli unsurlarını kendisine çeker ve böylece bilime hizmet eder.

Evet, böyle bir üniversitedir Boğaziçi Üniversitesi....

YÜKSEK ÖĞRETİM KURUMLARINI ANADOLU'YA YAYMAK OYUNU

Devlet Planlama Teşkilatının "Planlı Dönemde Yüksek Öğretim" adlı raporunda aynen şöyle denilmektedir: "Yeni üniversitelerin kurulması için Plan'larda her konunun ayrı projeler halinde ele alınarak tüm olanaklar hazırlandıktan sonra kuruluşa geçilmesi öngörülmüştür. Doktora vermiş asistanlara ders verme yetkisinin tanınması, üniversiteler arasında öğretim üyesi rotasyonunun belli bir yönteme bağlanması, tam gün çalışma ilkesinin uygulanması, lisans üstü eğitim kapasitesinin arttırılması ile öğretim üyesi gereksiminin karşılanması bu hazırlıkların en önemlileri olarak görülmüştür. Oysa uygulamada bu tür hazırlıklar yapılmadan yeni üniversiteler açılmaktadır."

Hem de uzay çağına yaraşır bir hızla Yine DPT, 1975 Martında "Yüksek Öğretim Kurumları' isimli bir kitapçık yayınlamıştır. Şimdi, yani 1976 Kasımında bu kitapçığın "Üniversiteler" başlığı altında saydığı üniversitelere 5 yeni üniversite eklendi. Geçen 1,5 yıl içinde Bursa, Fırat (Elazığ), 19 Mayıs (Samsun), İnönü (Malatya) ve Selçuk (Konya) üniversiteleri eklendi.

Projesiz, programsız kurulan bu üniversitelerin, üniversite eğitimini yaygınlaştırmak amacıyla kesinkes bir ilgisi yok. Bu üniversiteler oynanmakta olan oyunun uygulama alanları sadece. Ve bu oyun, yüksek öğretim kurumlarını Anadoluya yaymak, radikalleşmeyi, sola açılmayı önlemek için öğrenci kesimlerini kampuslara hapsetmektir....

ÜNİVERSİTE ÜZERİNDE CIA HAREKATI

Üniversite ve üniversite gençliği toplumun en dinamik ve en ağırlıklı kesimlerinden birisini oluşturuyor. Bu nedenle hem bu kesimde olanlar hakkında haber almak ve hem de provokasyonlar düzenleyerek bu kesime darbeler vurmak dış ve iç egemen çevrelerin, üzerinde hassasiyetle durdukları bir konu. Geçmişte bunun örnekleri çok görüldü. Mahir Kaynaklar, Erdoğan Güçbilmezler henüz unutulmadı. Ama bunlar, bu a fişe olmalar ayni güçlerin yeni girişimlerde bulunulmasını engellemiyor.

1 ay kadar önce Boğaziçi Üniversitesinde" İşçiler ve Sendikalar" konusunda uluslararası bir seminer düzenlendi. Bu seminere batı ve doğu Avrupa ülkelerinden ve Türkiye'den konuyla ilgili bilim adamları ve sendikacılar katıldı. Bu seninerin organizasyon ve yürütme işleriyle görevli olan kişisi, CIA araştırma merkezi durumunda olduğu bütün dünyaca bilinen "Hür Berlin Üniversitesi" nde öğretim üyesi olan bir Türk'tü "Hür Berlin Üniversitesi" nin mensubu olan bu kişi, kendi ifadesine göre, gayetle de solcuydu ve en büyük amacı, SBF'ye 1500 TL asistan maaşıyla girmekti. Şimdi bu kişi ve bir zamanlar ODTÜ'de öğretim görevlisi olan solcu(!) eşi hergün, SBF'ye asistan olabilmek için, fakültenin kapısını aşındırıyor.

SUSMAKLA HİÇ BİR ŞEY HALLEDİLEMEZ

1976-1977 Öğretim Dönemi Üniversitelerde "Ülkücüler" in estirdikleri terörle başladı. Ama cinayetlerin dolaylı suçluları da var. Bunların başında da fakültelerinde silahlar atılırken odalarına kapanıp kendilerini emniyete alan öğretim görevlileri ve yöneticiler geliyor. Olay çıktı diye okulları kapatmak marifet değildir. Susmakla da hiç bir şey halledilmez. Yapılacak iş, en azından eğer gerçekten özgür ve barış içinde bir üniversite isteniyorsa, bu düşüncede olan öğretim üyelerinin, yöneticilerin biraraya gelerek saldırganları ve onlara yardımcı olan emniyet görevlilerini kamu oyu'na teşhir etmeleri, gözleriyle şahit oldukları olaylardaki suçluları savcıların karşısına çıkarma girişiminde bulunmalarıdır. Ülkücüler dışındaki öğrencilere, itidal ve soğukkanlılık tavsiye etmekle yetinmek, cinayetlere ortak olmakla özdeştir...

Demokrasi vaadeden CHP'nin Anti-Demokratik Gençlik Kurultayı

20 KASIM GÜNÜ OLANLAR

20 Kasım günü Ecevit, Parti Meclisinde yaptığı konuşmada: "Gençlik Kolu Kurultayının delege listeleri Genel Merkezde asılacak ve kartlar bu radan dağıtılacak" dedi. Bunun üzerine Gençlik Kolları yönetimine muhalif olan delegeler topluca Genel Merkeze geldiler. Ancak binayı işgal etmiş olan Zeki Alçın ve arkadaşları bunları içeri sokmak istemediler. Muhalifler direnince olaylar başladı. İçeride bulunanlar binaya girmek isteyenlerin üzerine taş ve sopalarla saldırdılar. İçeri girmeyi başaranları da yaka paça dışarı attılar. Muhaliflere saldıran Genel Merkezcileri Gençlik Kolları Genel Başkanı Zeki Alçın'ın Ardeşen Belediye Başkanı olan ağabeysi yönetiyordu. Bu kişinin elinde tabanca vardı.

Dışarıda kafalar, kollar kırılır, camlar indirilirken Ecevit'in odasının perdeleri sıkı sıkıya kapalıydı. Kapı ise kilitli. Olaylar bittikten sonra Ecevit sessizlikten sıyrıldı. Muhalif grubun temsilcileriyle görüşmeyi kabul etti. Ama bu tek yanlı bir görüşme oldu. Zira konuşan sadece Ecevit'ti ve şunları söylüyordu: "Dev Gençciler. Maocular buraya giremez, dışarı çıkın."

ECEVİT, DELEGE KARTLARINI ALMAK İÇİN GENEL MERKEZE GELEN MUHALİFLERE; "DEV-GENÇ'CİLER, MAOCULAR BURAYA GİREMEZ" DEDİ.

Ecevit daha sonra da basına şu açıklamayı yapıyordu: "CHP'de anti-demokratik kurultay olmaz."

Genel Merkezci Zeki Alçın ve arkadaşları Genel Merkezdeki harekâtı başarıyla tamamladıktan sonra gece yarısı, doğru kurultayın yapılacağı

ÇOK DEMOKRATİK (!) KURULTAY BAŞLIYOR

"Derya" sinemasına gittiler. Salonda delegelerin yerleşim plânı tesbit edildi. Ön taraf tamamen genel merkezcilere ayrıldı. Muhalifler iki yana ve arkaya sıkıştırıldılar. Muhaliflerle merkezciler arasında boşluklar bırakıldı. Buraya elleri sopalı görevliler yerleştirilecekti.

Plâna göre Ecevit gelip, konuşmasını yapıncaya kadar hiçbir olayın çıkmasına izin verilmeyecekti. Ecevit, kurultaya içeri alınmayan delegelerin arasından geçerek geldi. Ancak o sırada muhalif delegelerin büyük çoğunluğunun içeri alınmış olduğu da bir gerçekti.

Ecevit; "Bizim programımızı ayrınlar anlayamaz" biçimindeki çok ünlü konuşmasını yapıncaya kadar gerçekten en ufak bir olay çıkmadı kurultayda. Ancak ellerinde sapları çok uzun çiçek buketleri taşıyan görevlilerin durumu herkesin garibine gitmişti.

ÇİÇEKLİ SOPALAR VE 7 YARALI

Ecevit gittikten sonra rapor üzerine görüşmeler başladı. İlk olarak 4 merkezci söz aldı. Onlardan sonra 2 muhalif söz almıştı. İşte kıyamet o zaman koptu ve çiçek buketlerinin hikmeti anlaşıldı.

Muhalif Manisa İl Başkanı Hüdai Fazlılar, salondaki yerleşimin bir oyun olduğunu anlamış şunları söylüyordu kürsüden; "Delegelerin başına sopalı askerler dikilmiştir."

İşte tam o sırada ellerinde çiçek buketleriyle görevliler, arka sıralarda yer alan muhalif delegelerin ve kürsüde konuşmaya çabalayan Hüdai Fazlılar'ın üzerine yürüdüler. Jelatin kağıtlarına sarılı çiçek buketlerinin sapları 50'şer santim boyunda sopalara dönüştü. Az sonra işe kan da karıştı. 7 muhalif delege ağır biçimde yaralanarak hastaneye gönderildiler.

Bu sırada polislerin de içeriye girdiği görülüyordu. Gençlik kolları Genel Başkanı Zeki Alçın, polislere muhalifleri işaret ederek şöyle bağırıyordu: "Komünistler kurultayı bastılar, atın bunları dışarı."

VE DEMOKRATİK SON (!)

Aslında muhaliflerin atılmalarına gerek kalmadı. Çünkü 45 ilin delegeleri durumu protesto ederek, kendiliklerinden salonu terkettiler.

45 ilin delegeleri olmadığı halde, yapılan seçimlere her nasılsa toplam delege sayısının üçte ikisi katıldı. Ve "Zeki Alçin" listesi tüm oyları alarak kurultayı kazandı.

Bunlar olurken Orhan Eyüboğlu, sinemanın dışında bekleyen muhalif delegeleri kastederek hâlâ; "Dışardakilerin CHP ile ilgisi yok, ya faşisttirler ya da komünist" diyerek, polislerden dışarıdakileri dağıtmalarını istiyordu.

Neticede, demokrasi vadeden CHP nin Gençlik Kolları Kurultayı böylesine bir demokratik sonla kapandı.

O sıralarda kongreyi terkeden 45 ilin delegelerine Ecevit; "Usulsüzlük varsa mahkemeye başvurun" diyordu.

SOSYALİST PARTİ GENEL BAŞKANI M
İLE BİR KONU

Türkiye'de Solun Dünü, Yeni Sol ve TİP ola

SORU: Türkiye'deki sosyalist hareket 27 Mayıs 1960'tan sonra yasal olarak örgütlenme olanağına kavuştu. Bu yasal örgütlenme kapattırılan TİP'le somutlaştı. Ancak bize göre TİP, bu harekete yeni boyutlar ve nitelikler de kazandırdı. Sonraki tüm ayrılıklar TİP'in sosyalist harekete kazandırdığı yeni niteliklerin kabulü ya da reddi noktasında toplandı. TİP'in eski ve Sosyalist Partinin şimdiki Genel Başkanı olarak bizim bu değerlendirmemize katılıyor musunuz? Ayrıca Türkiye'de halen solun durumunu bu yaklaşım çerçevesinde nasıl değerlendiriyorsunuz?

Aybar ● Kapattırılan TİP Türkiye'deki sosyalist harekete gerçekten bir takım yenilikler getirmiştir. Bunlar Sosyalist Parti Programında daha da geliştirilmiştir. Bu yenilikleri kısaca şöyle belirtebiliriz: Sosyalizmde hazır reçete bulunmadığını, hiçbir "model" in Türkiye için geçerli olmadığını, kendi sosyalist yolumuzu kendimiz bulgulamak zorunda olduğumuzu ileri sürmüştür. TİP Sosyalizmin evrensel nitelikteki bilimsel tezlerinden çıkış yaparak, Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısına, geleneklerine uygun sosyalizm biçimini kendimizin bulgulamamız gerektiğini söylemiştir. Her şeyi ithal eden Türkiye için bu, yeni bir görüştü. TİP, emekçi iktidarının niteliği ve biçimi konusunda da kimi yeni görüşler getirmiştir. Bunun yanı sıra TİP, sosyalizmin, demokrasi ve insanla somut ilişkileri konusunda da yeni görüşler savunmuştur. Daha doğrusu bu konuda TİP, sosyalizmin kaynağına giderek, bu kaynaktan esinlenerek sosyalist hümanizma ve demokrasi arasındaki bağların altını çizmeye çalışmıştır. Bunların yanı sıra kapattırılan TİP, bir de bağımsızlık konusunda ısrarlı olmuştur. Bağımsızlık derken, burada asıl sosyalistler arasındaki ilişkilerde, sosyalist devletlerin ve sosyalist partilerin bağımsızlığından söz ediyoruz. TİP, enternasyonalizmi, eşit ve özgür varlıklar arasında sosyalistçe dayanışma olarak anlamıştır. TİP'in getirdiği bu yenilikler bilindiği gibi, yıllar sonra Avrupa sosyalist hareketinde güncel sorunlar haline gelmiştir. İtalyan, Fransız, İspanyol, Japon partileri, sosyalizmi demokratik yoldan toplumlarına özgü biçimde kurmaya çalıştıklarını söylüyorlar. Ve sosyalistlar arası ilişkilerde, bağımsızlığın esas alınmasını istiyorlar.

SORU: Pekiyi acaba kapattırılan TİP bu noktaya nereden geldi? Türkiye'deki tarihsel gelişimi bu açıdan kısaca özetlemeniz mümkün mü?

Aybar ● Meşrutiyet'in ilanı ile birlikte yaygın grev hareketleri başlamıştır. Selanik'te İstanbul'da işçi tabanının bu tepkilerine paralel olarak, sosyalist partiler kurulmaya başlanmıştır.

İlk sosyalist parti, 1910 yılında kurulan Osmanlı Sosyalist Fırkası'dır. Bu reformist bir parti idi. Ömrü uzun olmadı, İttihat ve Terakki diktası sırasında kapatıldı. Mütareke yıllarında Türkiye Sosyalist Partisi adı ile yeniden çalışmaya başladı. Başkanı İştirakçi Hilmi Beydi. Paris'te de bir şubesi vardı. Kurucusu Dr. Refik Nevzat Bey'di. İştirak ve İnsaniyet gibi yayın organları vardı. 2. Enternasyonalle ilişki kurmuştur. 1919 yılında Şefik Hüsnü ve Nejat Beylerle arkadaşları, Türkiye İşçi Çiftçi Sosyalist Partisi'ni kurmuşlardır. Bu parti gerçek bir sosyalist parti idi. Kurtuluş ve özellikle Aydınlık adlı dergilerle bilimsel sosyalizmi anlatmaya çalışmıştır. Ayrıca işçilere seslenen bir de Orak-Çekiç adlı haftalık dergiyi yayınlamıştır. 1919 yılında yapılan genel seçimlere katılmış, İstanbul'da sadece 14 oy almıştır. Mütareke yıllarında İstanbul'da ayrıca iki işçi derneği de kurulmuştur. Bunlar grev hareketlerinde etkili olmuşlardır. Kurtuluş savaşının başlarında sol, küçük ama canlı bir akım olarak, Anadolu'da ortaya çıkmıştır. Mecliste sola dönük milletvekilleri vardı. Bunlardan bir kısmı Meclis dışından kimi kişilerle birlikte çeşitli adlarla sosyalist partiler kurmuşlardır: Yeşil Ordu Halk İştirakiyyun Fırkası, Komünist Partisi... Bunlar gizli kuruluşlardı. Yeşil Ordu, Marksizmi müslümanlıkla bağdaştırmaya uğraşmıştır. Sosyalizmin emekçi halk yığınlarını etkilemesinden kaygılanıldığı ve iktidar bürokrasisi solu da tekeline almak istediği için, bir de resmi Komünist Partisi kurulmuştur. Bu arada Rusya'da savaş tutsağı olan kimi Türk subaylarının da giriş imiyle kurulan Türkiye Komünist Partisi de, Mustafa Suphi Beyin başkanlığında 15 kişilik bir grupla Kurtuluş Savaşına katılmak için Türkiye'ye geçmiş ise de, tuzağa düşürülmüşler, öldürülmüşlerdir.

Kısa bir zaman sonra bu sol partilerin hepsi, İstiklal Mahkemelerince kapatılmış; kurucuları ve üyeleri çeşitli cezalara çarptırılmıştır. Bundan sonra uzun bir yasak dönemi başlar. 1925 de ilan edilen Takriri Sükun kanunu tüm sol kuruluşları yasa dışı ilan etmiştir. Bu tarihten çok partili demokrasi rejimine geçişimize dek, Türkiye solu yeraltına itilmiştir.

İllegalite dönemi olan bu 20 yıllık sürede, solun çalışma biçimi bizler için öğretici derslerle doludur. 20 yıl boyunca Türkiye Komünist Partisi illegal çalışmak zorunda bırakıldığı halde, bugün artık bunu kesinlikle söyliyebiliriz, hiçbir zaman gerçek anlamda bir illegal parti durumuna gelememiştir. Kuşkusuz, örgütlenme modeli olarak o yıllarda klasik sayılan bir modelin tam tamamına kopyasıdır. Demek ki bu illegal çekirdek, aslında işçi sınıfı ile ve geniş emekçi yığınları ile eklemli bir çalışma düzeni içine girmesi gerekirken, bizdeki illegal Komünist Partisi böyle bir çalışma rejimi içine girmemiş veya girememiştir. Yönetici kadro içindeki bir-kaç işçi ise, çoktan işçilik niteliğini kaybetmiş kişilerdi. Bu kadronun belli başlı uğraşı zaman zaman gizli bültenler yayınlamak olmuştur. Genellikle bu yönetici kadro bir bekleyiş içinde görünmüştür. Bu kadro denilebilir ki, devrimi hazırlamayı veya başlatmayı planlayacak ve gerçekleştirecek yerde, uluslararası ilişkilerde ve varolan dengede köklü bir değişikliğin meydana gelmesini beklemiştir. 20 yıllık küçümsenmeyecek süre içinde bu siyasal örgüt, emekçi yığınlarla eklemleşmeye yönelik hemen hiçbir geçerli ve etkili girişimde bulunmamıştır; ama bir çok kez tutuklanmıştır. Dikkati çeken nokta şudur ki, bu tutuklamaların hemen hepsi Merkez Komitesi üyelerini içine alan operasyonlar biçiminde olmuştur. Yani TKP'nin yönetici kadrosu, o günlerde polis teşkilatı için şeffaf hale gelmiş, illegalite kuralları dışına düşmüştür. İşçi sınıfına ve sola karşı faşist terörün baskın olduğu bu yıllarda, başka bir şey yapmamış da olsalar, umut ışığını söndürmemiş oldukları için, bu devrimciler saygı ile anılmaya hak kazanmışlardır.

2. Dünya Savaşından sonra, çok partili rejime geçilmesi ile birlikte, Şefik Hüsnü ve arkadaşları legal bir parti kurdular: Türkiye Emekçi ve Köylü Sosyalist Partisi. Bu partiden kısa bir zaman önce de Esat Adil Türkiye Sosyalist Partisi'ni kurmuştur. Bu partilerin de ömrü uzun olmamıştır. Sıkıyönetim komutanlığınca kapatılmış, her iki parti'nin yöneticileri ve üyeleri tutuklanmıştır. Bu kısa süren legalite döneminden sonra, Türk solu gene illegaliteye itildi. 10 yıllık Demokrat Parti iktidarı sola karşı yürütülen baskı ve terörün en şiddetli olduğu bir dönemdir. Bu dönemde en masum konuşmalar bile komünizm propagandası sayılmıştır. Ceza kanununun 141-142. maddelerinin, solun her çeşidini kapsayabilecek biçimde yeniden kaleme alındığı ve cezaların ölüm cezasına kadar arttırıldığı bu dönemin, Amerikan Emperyalizminin boyunduruğu altına girdiğimiz ve Türk Burjuvazisinin hızlı bir büyüme içinde bulunduğu dönem olduğu dikkati çekmektedir. Artık Türkiye'de herşey Amerikan Emperyalizminin Çıkar larına ve onun içimizdeki işbirlikçisi durumunda olan bur juvazi, bürokrasi, toprak ağası üçlüsünün çıkarlarına göre ayarlanmaktadır. Bundan dolayı da işçi sınıfının toplu sözleşme ve grev hakkına sahip olması ve hele politik bir güç olarak örgütlenmesi şiddetle yasaklanmıştır. Bu dönemde Türkiye Komünist Partisi yeraltında yeniden çalışma olanakları aramıştır. Ve ilk kez üniversite gençliği ile ilişki kurarak kadrolarını bir ölçüde yenilemek ve genişletmek olanağını bulmuştur. Ayrıca yurt dışında, Paris'te bir gençlik derneği ile de ilişkiler kurduğu iddia edilmiştir. Ne ki illegal çalışma yöntemlerindeki bozukluk, ilkellik bu çalışmaların uzun müddet sürdürülmesine olanak bırakmamıştır. Ve bilindiği gibi 1951 yılında Türkiye Komünist Partisi, tarihinin en geniş poliş operasyonu ile karşılaşmış, tüm kadrosu ile bir kez daha ele geçirilmiştir.

Türkiye İşçi Partisi 12 sendikacı tarafından kurulduğu tarihte (13 Şubat 1961), Türkiye sosyalizminin yukarıda özetlemeye çalıştığımız böyle bir geçmişi vardı. TİP'in kurucuları bu geçmişten belki habersizdirler. Ama Türkiye işçi sınıfı gerek nicelik bakımından, gerek nitelik bakımından büyümüş, belirli bir düzeye gelmiş bulunuyordu. Nitekim o yıllarda İstanbul'da Saraçhanebaşında yapılan büyük işçi mitingi, ya da Ankara'da yapı işçilerinin Türkiye Büyük Millet Meclisine yürüyüşleri, İzmir'de kadın ve erkek işçilerin yaptıkları takunyalı gösteri ve daha başka illerde yapılan işçi mitingleri, işçi sınıfının bir dönüm noktasına geldiğini ortaya koymaktaydı. Özetlemek gerekirse, işçi sınıfı toplumda bir ağırlık oluşturduğunu kavramaya başlamış ve ağırlığını kabul ettirmekiçin yol arar duruma gelmiştir. Kuşkusuz bilinçlenme henüz son derece bulanıktı; ama bir adım atılıyordu. İşçiler, artık eskisi gibi körü körüne itaatlı bir yığın olmak tan çıkıyordu. Türkiye işçi sınıfının politik mücadele a lanına adım atması, tarihin gündemine girmiş, yanıt bek leyen bir sorun haline gelmişti. Türkiye İşçi Partisi' nin kuruluşu böyle bir ortamda oldu. Aynı doğrultuda, iktidar çevrelerinin parmağı olduğunu sandığım başka girişimler yapılmıştır. Çalışanlar Partisi girişimi gibi...

SORU: TİP'in kuruluşundaki program sosyalist bir program mıydı?

Aybar ● Türkiye İşçi Partisi'nin ilk programı ilerici nitelikte idi. Emekten yana bir karakter taşıdığından da kuşku yoktu. Nitekim şöyle cümlelere raslanırdı programda: "Partimiz, siyasi mücadeleyi gayri şahsi ve emekçi bir açıdan görür ve yürütür. Bu mücadelenin amacı daha ileri, daha hür, daha mesut olmaktır." Görüldüğü gibi parti kurucuları partilerinin yurt ve dünya olaylarına emekçi bir açıdan bakacağını açıkça belirtmişlerdir. Bu önemli bir tutum olmalıdır. Partiye sınıfsal bir yaklaşım dır. Beri yandan sömürgeciliğe karşı oldukları da söylüyorlar aynı programda. Örneğin giriş bölümündeki şu cümle: "Sömürgeciliğe karşı tarihte ilk mücadeleyi açmış, yürütmüş ve başarıya ulaştırmış olan Türk ulusunun yönetmeni Atatürk ve Türk Ulusunun çağdaş uygarlık seviyesine çıkmasını temin eden devrimleri, partimizin dev rimci davranışının başlangıcını ve dokunulmaz, geri gidilmez, kayıt konulmaz ileri yönünün temelini teşkil eder." Programda aynı doğrultuda başka sözlerle, sosyalizme yönelik başka yargılara da raslanmaktadır. Ama bütün bunlar bulanıktır; ilerici bir takım formüllerle, deyimlerle içiçe sunulmuştur. Bundan dolayı önemli boşlukları olan, sistematiği bozuk ve yüzeyde kalan bu programa tam anlamıyla bir sosyalist parti programı demek zordur. Kurucuların kararıyla partinin başına getirildiğim

> "KAPATTIRILAN TİP,
> EŞİT VE ÖZGÜR VARLI
> YALİSTÇE DAYANIŞMA
> TİP'İN TÜRK SOLUNA
> GER YENİLİKLER, BİL
> LAR SONRA AVRUPA SO
> DE GÜNCEL SORUNLAR

İ. ALİ AYBAR
ŞMA

ıyı

zaman, program ve tüzüğün yeniden ele alınması başlıca sorun olarak karşımıza çıkmıştır.

SORU: Yeni programın hazırlanmasında çıkış noktası ne olmuştur? Örneğin, dünyada sosyalist uygulamadaki gelişmeler bu yeni programı etkilemiş midir? Ne ölçüde?

Aybar ● Yeni program ve tüzüğü hazırlarken, Türkiye'nin biraz önce özetlemeye çalıştığım sosyalist tarihin yanı sıra, sosyalizmin dünyadaki yarım yüzyıla yaklaşan uygulamalarından da gerekli derslerin alınarak, ithal malı olmayan bir tüzük ve programın hazırlanması gerekmiştir.

Burada Stalin'in ölümünden sonra toplanan Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin 20. Kongresinde, o zaman Genel Sekreter olan Kuruşçef'in açıklamalarından söz etmek isterim. Stalin'i kendini tanrılaştırmakla ve sosyalist yasallığı çiğnemekle suçlayan Kuruşçef'in kongrede yaptığı konuşma dünya solunda derin yankılar uyardırmıştı. Parça parça açıklanan bu konuşmanın tam metni yayınlandıktan sonra, dünya solu gerek teoride, gerek pratikte yepyeni sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. O tarihe kadar genellikle herşeyin iyi yürüdüğüne inanılıyordu. Kuruşçef'in açıklamaları bu inancı temelden sarsmıştı. Stalin kişisel bir dikta rejimi kurmuş, parti mekanizmasını çalışmaz hale getirmiş, devlet gücünü zaman zaman emekçiler aleyhine kullanmış ve siyasal rakiplerini düzmece davalarla idam ettirmişti. Kuruşçef inanılmaz şeyler açıklamıştı. Demekki Sovyetler Birliğinde işler sanıldığı gibi değildi. Proletarya diktatörlüğü yerine, kişi diktatörlüğü kurulmuştu; tüm rezillikleriyle. Sosyalizm saptırılmıştı. Ama bu sapmanın nasıl, neden meydana geldiği açıklanmıyordu. Kuruşçef, Stalin'i suçlamakla yetinmişti. Oysa Stalin olgusunun bir nedeni olmak gerekti. Asıl sorun bu idi. Bu soruna dünyanın her tarafında sosyalistler yanıt aramaya koyuldular.

> ENTERNASYONALİZMİ,
> KLAR ARASINDA SOS-
> OLARAK ANLAMIŞTIR.
> GETİRDİĞİ BU VE Dİ
> İNDİĞİ GİBİ, YIL-
> SYALİST HAREKETİN-
> HALİNE GELMİŞTİR."

Şok etkisi yapan 20. Kongre, aynı zamanda bir umut kaynağı da olmuştur. Kongre kararlarında, Stalin dönemindeki suçların yinelenmiyeceği kesinlikle vaadedilmekteydi. Kolejial yönetime dönülmüştü. Bir daha kişiye tapma olmayacaktı. Sosyalist yasalar uygulanacaktı. Mahkeme kararı olmadan kimse tutuklanamayacaktı. Düzmece davalarda hüküm giymiş olanların hakları geri verilecekti. Bunlar, "çobanın kaybettiği kuzuyu bulmasına" benzeyen şeylerdi; ama ilk şoktan sonra gene de herkesi umutlandırmıştı. Gerçekten iyiye doğru bir gelişme de başlamıştır. Hiyanetle suçlanarak idam edilenlerin hapse atılanların hakları geri verilmeye başlanmıştı. Sade Sovyetler Birliğinde değil, Polonya'da, Çekoslavakya'da, Macaristan'da, Romanya'da, Bulgaristan'da... Rajik'ler, Stanski'ler, Gomulka'lar, Kozlof'lar ölü olarak yeniden saygınlığa kavuşuyorlardı. Kuruşçef, Tito'nun ayağına gidiyordu. Ne ki, "buzların çözülmesi" çok uzun sürmedi. Stalinizmin yaşadığı ortaya çıkmağa başladı. Kısa bir süre sonra Berlin'de, Polonya'da (Poznan) ayaklanmalar oldu. Ayaklanmaların başında işçiler bulunuyordu. Bu iki ayaklanmayı bir üçüncüsü, Macaristan olayları izledi. Macaristan ayaklanması önemli boyutlara ulaştı. Komünist partisinin yöneticilerini değiştirmesi gerekti. Yeni yöneticiler, Macaristan sosyalizmine yeni bir yön vermek istediler. Bunun üzerine Sovyet tankları, Peşte'ye ve Macar şehirlerine yürüdü ve bilindiği gibi Macar ayaklanması kanlı bir biçimde sona erdirildi.

Bu olaylar dünya solunda 20. Kongre'den sonra beliren umutları noktalamıştır. Stalin'in sorunun, Kuruşçef'in göstermek istediği gibi, bir kişinin ihtirasıyla açıklanabilecek bir sorun olmadığı ve sosyalist sistemin tümüyle ele alınmasını ğerektirecek ağırlıkta bir sorun olduğu ortaya çıkmıştır. Makinada bir bozukluk olduğunda kuşku yoktu. İşçilerin sosyalist devlete karşı ayaklanmaları, bozukluğun burada, yani işçinin devlet çarkını gerçekten elinde tutmaması noktasında olduğunu gösteriyordu. İşçiler, köylüler gerçekten karar sahibi olmalıydılar. Sovyet nodeli sosyalizmin, bunu sağlamadığı anlaşılıyordu. TİP'in yeni tüzüğünde partinin niteliğini ve amacını belirten baştaki iki maddeyi yazarken bu olayları göz önünde bulundurdum. Sonradan hazırlanan TİP programına bu iki maddedeki esaslar yön vermiştir. Sosyalist Parti Programında ise bu esaslar daha da geliştirilmiştir.

Türkiye'deki yarım yüzyıllık uygulamadan, sol hareketin emekçi yığınları ile bütünleşemediği, eklemli bir çalışma düzenine giremediği sonucu çıkmaktadır. Yeni partinin bu boşluğu doldurması ve gerçekten tabana dayalı bir hareket oluşturması başlıca sorunumuzdu. 27 Mayıstan sonra Türkiye'de yeni bir dönem başlatılabilirdi. Gerçekten halk oyuna sunulup yürürlüğe girmiş olan 1961 Anayasasında sola, sosyalizme dönük pekçok hüküm bulunmaktaydı. Bunlara dayanılarak bu hüküm ve ilkeleri daha da geliştirme yolu tutularak geniş halk kitlelerine gitmek, onların sosyalist bilinçlenme süreçlerini hızlandırmak olanakları vardı. Kuşkusuz burada akla sosyalizmin burjuva yasalarına dayanılarak gerçekleştirilemeyeceği hakkındaki bilinen görüş akla gelebilir. Bu bir ilke sorunu değil bir pratik sorunudur. Yani yasaların uygulanmasında olanakları genişletmek, burjuvazinin sosyalizm aleyhindeki girişimlerine olanak vermemek, daha doğrusu bu girişimleri, gelişmeden kaynağında boğmak, yasal çalışma yöntemlerini kabullenmiş bir sosyalist hareket için, olanaksız şeyler değildir. Görülüyorki bu sorunu tek yanlı olarak ele almak yanlıştır. Kaldı ki, Türkiye'de henüz sosyalizme geçiş aşamasında değil, ilk hazırlık döneminde bulunuyoruz. Bizim için en önemli sorun, içinde bulunduğumuz aşamada işçi sınıfının, köylülerin ve tüm emekçi halk yığınlarının siyasal bilince kavuşmalarını hızlandırmak ve aşağıdan yukarı bir örgüt kurmaktır. 1961 Anayasası böyle bir girişime olanak vermekteydi. Tüzük ve programı hazırlarken öncelikle bunu göz önünde bulundurduk. Böyle bir amaç, örgütlenmede bizi yatay örgüt biçimine ağırlık vermeye götürecekti, nitekim götürmüştür. Türkiye'de sosyalizmi gerçekleştirecek sosyal güç olan işçi sınıfı-köylüler-tüm emekçi sınıflar bu örgüt aracılığıyla iktidara gelmeliydiler. Bunun için de herşeyden önce işçilerin, köylülerin parti içinde ağırlıkları bulunması, söz ve karar sahibi olmaları gerekmekteydi. Stalin olayı, bir bakımada Çarlık Rusyası'nın geri koşullarından parti örgütünün aşırı merkeziyetçi, kalımlı yöneticilik, bütüncüllük ve profesyonel devrimcilik gibi ilkeleri ile, emekçi yığınlardan bağımsızlaşmış bir yönetici kadrosunun, bir bürokratik sosyal grubun oluşmasına ve giderek bir kişi diktatörlüğüne dönüşmesine açık bulunmasından ileri gelmişti. Sosyalist ilkeler, örgütlenme ilkelerine yansımamışsa, hareket mutlaka çapraşıklaşır. Kapatılan Türkiye İşçi Partisinde böyle bir sapmanın önlenmesi için ilk önce işçileri, köylüleri, ve her meslekten kol ve kafa emekçilerini parti içinde eğemen kılan bir hüküm getirildi. Tüzüğün 53. Maddesinde "Partinin bütün organlarında görevli bulunanlardan yarısının kol emekçileri olması" esası kabul edilmiştir. Şurasını açıklamak isterim ki, sosyalizmdeki bürokratik sapmaya o günlerde bu günkü kadar açık ve kesin bir teşhis koymuş değildik. Sorunun pratik ve teorik yanları bizim için henüz tam anlamı ile aydınlanmamıştır. Ama, emekçilerin söz ve karar sahibi olmaları hakkındaki görüşümüz açıklık ve kesinlik kazanmış bulunuyordu. İşçilere, köylülere Türkiye İşçi Partisi hiçbir zaman bir emek gücü yığını gözü ile bakmamıştı. Sosyalizmin ancak onların elinde gerçekleşebileceğine işin ta başından beri inanmıştı.

Beri yandan emperyalizmin boyunduruğu altında bulunan Türkiye'de, çeşitli emekçi sınıf ve zümreler arasındaki ikinci derecede çelişkiler yumuşadığı için, iktidar mücadelesinde bu sınıf ve zümrelerin sağlam bir ittifak oluşturmaları olanaklıydı. TİP'in karakter maddesi kaleme alınırken bu nokta da göz önünde bulundurulmuştur. Bu maddenin bir kesimi şöyle idi:

"TIP Türkiye işçi sınıfının ve onun demokratik öncülüğü etrafında toplanmış bütün emekçi sınıf ve tabakaların, aylıklı ve ücretlilerin, zenaatkârların, küçük esnaf ve dar gelirli meslek sahipleri ile, ilerici gençliğin ve toplumcu aydınların kanun yolu ile iktidara yürüyen siyasi teşkilatıdır. TİP yurt ve dünya olaylarını Türk işçi sınıfı ve emekçi halk yığınları açısından değerlendirir: onların menfaatlerini savunur; hak ve hürriyetlerinin gerçekleştirilmesi için mücadele eder. Ulusun büyük çoğunluğunu meydana getiren emekçi halk yığınları bütün zenginliklerin, bütün değerlerin gerçek yaratıcısı, sosyal gelişmenin biricik itici kuvvetidir. Üstelik bu işin ağır yükünü de onlar taşırlar. Bundan dolayı emekçi halk yığınlarının hak, hürriyet ve menfaatleri için mücadele etmek, aslında Türk ulusunun bütününün hakları, hürriyetleri ve yüksek menfaatleri için mücadele etmektir."

GELECEK SAYIDA: PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ,
TİP'TEKİ BÖLÜNMELER
ÜZERİNE.....

DÜNYADA YARIN

İRAN:Petrol Zenginliği ve Baskıya Dayanan Bir Rejim

ORTA DOĞU'DA EMPERYALİZMİN JANDARMASI

Petrol fiatlarının artması, gerici Arap yönetici sınıflarıyla İran şahının da dünya artı değer bölüşümünden daha fazla pay almaları sonucunu doğurdu. İran 60 bin kişilik gizli siyasi polis örgütü SAVAK, ABD ve İsrail uzmanlarının eğittiği "güçlü" ordusuyla Orta Doğuda emperyalizmin güvenilir bir karakolu durumundadır. Petrol gelirlerinin önemli bölümü silahlanma ve sanayileşme amaçları için kullanılıyor. Geriye kalan kısmı da Şah ve yakınları tarafından israf ediliyor. İçerde kanlı bir diktatörlük olan ve dünya petrol rezervlerinin % 62'sinin bulunduğu Basra körfezinde ise bekçilik yapan Şahın İran'ı, petrol gelirlerinin zenginliğine rağmen geri ekonomik yapısını sürdürüyor. İran'ın içine girdiği hızlı sanayileşme, dünya ekonomisinin ulaştığı aşamaya uygun düşen bir tamamlayıcılığı oluşturmaktadır.

Le Monde muhabiri Jacqueline Grapin'in İran şahıyla yaptığı bir konuşmada Şah şöyle diyordu :

"Halen özel otomobil, kamyon, çeşitli arabalar, tekstil, ayakkabı ihraç ediyoruz. Bu da bizim sanayileştiğimizi gösterir. Komşu ülkelere ve doğu bloku ülkelerine sanayi ürünleri satıyoruz. Fakat niyetimiz aynı malları Batı Avrupa Ülkelerine de satmak." Daha önce bir başka gazeteciyle yaptığı konuşmada ise : "15 yıl içinde İran'ın çelik üretiminin 25 milyon tona ulaşacağını, bu miktarın şu andaki Fransa'nın üretiminden fazla olduğunu" söylüyordu. Halen İran'ın çelik üretimi 724 bin ton civarındadır.

Şüphesiz İran, halı ve petrol ihraç eden bir ülke olmaktan çıkmıştır. Örneğin pamuk, ülkenin ikinci önemli ihraç ürünü durumuna gelmiştir. Fakat sanayi ürünleri bakımından durum pek o kadar parlak değildir. Petrol dışı İran ihracatı, 1975-1976 Mart ayları arasında 600 milyon dolardır. Bu miktar içinde sanayi ürünlerinin payı beşte birden azdır. Ve el yapımı İran halıları ihracatı, sanayi ürünleri ihracatına eşittir.

Diğer taraftan Şahın sözünü ettiği otomobil ve kamyon aslında dışardan ithal edilen malların (parçalar) montajından başka bir şey değildir. En önemli otomobil firması olan National Manufacturing Company, "Peykan" marka "halk tipi" otomobil üretmektedir. Fakat otomobilin önemli parçaları İngiltere Chrysler firması tarafından üretilip İran'a satılıyor. Geçen yılın ihracatı petrol dahil % 3 artarken ithalat % 90'lık bir artış gösterdi. İthalat ve ihracat değerleri ülkenin geri ekonomik yapısı ve dünya ekonomisinde işgal ettiği yer hakkında fikir veriyor. Aslında İran'ın son yıllarda kendinden çok söz ettirmesinin iki nedeni var. Birincisi ülkede yürürlükte olan insafsız baskı rejimi, diğeri de petrol geliri. Gerçekten de İran'ın petrol geliri, 1973'te 4,5 milyar dolar iken 1974'te 20 milyar dolara çıktı. İç üretimin yeterli olmadığı bir ortamda ise, ithalat ve enflasyon görülmemiş bir düzeye çıktı.

Diğer yandan, bunalım içinde bulunan Batı Avrupa ülkeleri böylece mallarını satacak müşteriye kavuştular. İran'ın ithalatı, 1975-1976 Mart ayları arasında (askeri amaçlar için yapılanların dışında) 12 milyar dolardı. Bu da son derece önemli bir rakamdır. Buna karşılık askeri amaçlarla yapılan ithalat ise 4,5 milyara ulaşıyordu.

İran, geri ekonomik yapısına rağmen, petrol gelirlerinin 4 mislinden fazla artış göstermesi bir sürü tıkanıklıklara neden oldu. Ülkenin 6 limanının 10 milyonluk yükü boşaltacak kapasitesi olmasına karşılık, geçen yıl 37 milyon ton mal bu limanlara gelmiştir. Bu darboğazlar nedeniyle İran'a gelen mallar ya çürümeye terkedilmiş ya da gemiler başka limanlara dönmek zorunda kalmışlardır. Geçen yıl yabancı gemi şirketlerine, İran, vaktinde boşaltamadığı için 1 milyar dolar ceza ödemek durumuna düşmüştür. Bu rakam İran'ın ihraç ettiği sanayi ürünleri değerinin on katıdır.

İran'ın 800.000 yekişkin işçiye, bu arada kamyon, treyler şöförüne ihtiyacı vardır. Güney Kore ve Orta Doğu ülkelerinden yetişkin işçi getirtmek için çeşitli çalışmalar yapılmaktadır.

Diğer yandan dünya kapitalizminin içinde bulunduğu ekonomik bunalım İran'ın petrol gelirlerini de düşürmüştür. İran'ın 1975 Mart-1976 Mart mali yıldaki bütçe açığı 2,4 milyar dolardır. Diğer taraftan, dış borçları tutarınında 3 milyar dolar civarında olduğu tahmin edilmiştir.

Hükümetin tesbit ettiği üretim amaçlarına ulaşması hiç bir alanda olanaklı görülmüyor. Fakat iki alandaki göstergeler bundan farklı. Birincisi askeri harcamalar : Bu yılın askeri harcamaları 8 milyar, bu %8'lik bir artış demek. İkincisi de, polis teşkilatı ve gizli siyasi polis örgütü SAVAK'ın bütçesindeki artış % 37 (900 milyon dolar).

İran'da diğer bir önemli sorun da diktatörlük rejimlerine özgü olan "durumun iyi gösterilme" eğilimidir. Örneğin, geçen yılda İran'da sanayi üretimi artışının % 19 olduğu ileri sürülmüştür. Oysa bir önceki yıla oranla 1975-1976 mali yılında sanayi üretiminde % 7'lik bir düşüş olmuştur. Ve bunun devam edeceği tahmin edilmektedir.

Petrol gelirlerinin bolluğuna karşın İran geri bir ekonomik yapıya sahiptir. Bölgede ekonomik planda etkin bir rol oynaması henüz söz konusu değildir. Fakat İran'ın bölgede emperyalizme yaptığı hizmet son derece önemlidir. İran, askeri planda İngilizlerin bölgeden "çekilmeleriyle" boşalan yeri doldurmaya çalıştığı gibi, emperyalizmin de bölgede güvenilir adamı durumundadır. İran Şahı her ne kadar İmparatorluğun 5000. kuruluş yılını kutlarsa kutlasın, ekonomik gücünü ne kadar abartırsa abartsın, ekonomik ve ideolojik planda etkin olacak aşamaya gelmiş değildir. Fakat askeri-politik planda bölgede bir çeşit "alt-emperyalist" ülke rolünü oynamakta ve körfezde jandarma görevini üstlenmiş durumdadır. Körfez, bir yabancı gözlemcinin dediği gibi "şahın gölü" durumuna gelmiştir.

Şah, Oliver Warin'le yaptığı bir görüşmede "dünyada beşinci askeri güç olacağız" diyordu. Eğer İran bugünkü tempoyla silahlanmaya devam ederse 2000 yılında ABD dışındaki bütün NATO ülkelerinden daha güçlü bir avcı bombardıman uçak filosuna sahip olacaktır. İran'ın 12. 000 kişilik deniz savaş filosu, Orta Doğunun en güçlü filosudur. Kara ordusu 160 bin, hava savaş filosu da 40 bin kişidir. C 130 taşıt uçaklarının dışında, 140 F4, Fantom 155, F5, E30, F14 uçağı bulunuyor. Sadece 1973'te ABD'şe yapılan silah siparişi 4 milyar dolardı. Bu rakam 1974'te 2 milyar dolara düştü. 1974-1975 yılı bütçesi 36 milyar dolardı. Bunun 10 milyarı savaş harcamalarına gidiyor.

Musaddık'ın 1953'te CIA tarafından düzenlenen bir darbeyle düşürülmesinden beri ABD ile İran'ın ilişkileri sürekli olarak "olumlu" olmuştur. İran, Orta Doğunun jandarmalığını üstlenmiştir. Dofar'a yapılan saldırılar İran'ın bölgede emperyalizmden nöbeti devraldığının en belirgin kanıtıdır. 21 Mayıs 1973 tarihli Newsweek dergisine verdiği demeçte İran Şahı şöyle diyordu: "İran körfezinde istikrar ve güven olmaksızın Avrupa'nın güvenliği boş bir sözdür. Batı Avrupa, Birleşik Devletler ve Japonya, körfezi genel güvenliklerinin bir bölümü olarak kabul etmekte. bununla beraber, bu güvenliği sağlayacak durumda bulunmamaktadırlar. İşte bu yüzden biz onlar için bu görevi yerine getiriyoruz. (!.......) Amerika hayati çıkarları söz konusu olduğu zaman bile, jandarma rolünü oynayamıyor !....."

BASKI VE İŞKENCE REJİMİ

Şah'a karşı muhalefeti ülke dışında sürdüren gruplardan birinin sözcüsü son dört yılda 340'tan fazla devrimcinin öldürüldüğünü söylemektedir. Bu askeri mahkemelerde yargılanarak kurşuna dizilenlerin ve resmi olarak bilinenlerin rakamıdır. Şüphesiz işkence[1] sonunda öldürülenler bu rakamın dışında kalmaktadır.

Newsweek dergisi, İran siyasi polisi SAVAK'ın 60 bine yakın bir kadroya sahip olduğunu bildirmiştir. Bu örgüt İran'da ve bütün dış ülkelerde faaliyet göstermektedir. SAVAK'tan sonra ordu da, "iç güvenliği" sağlamada önemli bir yere sahiptir. Ordu, ülkenin "güvenliğini" sağlayan göz de bir kuruluştur. Ayrıca İsrail ve Amerikalılarca eğitilen paraşütçüler ("Rangers") 60 bin kişidir ve süratli müdahale gücüne sahiptir. Bir albay 60 bin riyal, bir hemşire de 3000 riyal kazanıyor. Fakat subaylar vergi vermezler ve oturdukları lüks lojmanlar için kira ödemezler. Askeri süper-marketlerden tenzilatlı alış - veriş ederler. Hepsinin emrinde bir otomobil bulunur, vb....

Bu gün şahın rejimi baskı, terör, rüşvet ve yolsuzluk üzerinde oturmaktadır. Ülkenin zenginliği "Beyaz" devrime rağmen bir azınlığın elindedir. Musaddık'ın devrilmesinden bu yana burjuvazinin (ticaret) gelişmesi sürekli olarak engellenmiştir. Rejime karşı olanlar ticari kesimin maddi desteğine dayanmakta ve bu kesim içinde kendilerine bir sığınak bulabilmektedirler. Bu gün 45 aile 10 milyon riyalden yukarı sermayeli şirketlerin % 85 sermayesine sahiptir. "Gelişme" çelişkileri keskinleştirmektedir.

"Modernleşmenin" ve tarımdaki makinalaşmanın yarattığı proleterleşme, kırdan şehire itilme, zorunlu şehirleşme ve sefalet Şahın düzeninin uzun süre devamına izin vermeyecektir. Ne kadar güçlü olursa olsun ordunun ve SAVAK'ın baskısına rağmen işçi ve yoksul köylüler rejime karşı bir alternatifin temelini oluşturmaktadır. Şiddetli baskıya rağmen işçiler rejime karşı demokratik bir mücadeleden de geri kalmamaktadırlar. 1975 Eylül ayında Tahran'daki bir fabrikada işçilerin, dört arkadaşlarının işten çıkarılmasını protesto etmek üzere direnişe geçmeleri ve SAVAK'ın ajanlarının saldırısı sonucunda başlayan çatışma 14 işçinin ölümüyle sonuçlanmıştı. Aynı yılın Ekim ayında Land-Rover fabrikasında başlayan grev kanlı bir şekilde bastırılmıştır. İran'daki son yıllardaki gelişme dünya konjonktürünün de bir ürünüdür. İran'da dengenin işçi sınıfı ve yoksul köylülüğün lehine dönüşmesi, içerde verilen mücadelenin yanında, bu konjonktürün de değişmesiyle hız kazanacaktır. Fakat ne olursa olsun kanlı diktatörlüğün sonu uzak gibi görünmemektedir.

[1] İran'da siyasi tutuklular alttan ısınan demir saca bağlanarak işkence görmektedirler.

Ufukta Gözüken Sosyal Demokrat İşçi Sendikaları Konfederasyonu

DOĞURGAN ANA TÜRK-İŞ

Çok kısa bir süre öncesine kadar ülkemizde Türk-İş rakipsiz tek konfederasyondu. Ama sapsarı yöneticilerin eyyamcı, uyutmacı politikaları sonucu kos - koca bir DİSK'i doğurdu. DİSK nasıl gelişti ne yapmak istedi? Ne yapabildi? Ve ne yapması gerekirdi sorularının yanıtı bilinmeyen şeyler değil. Bugünlerde Türk-İş ananın yanına yaklaşanlar onun ikinci çocuğuna hamileliğinin artık belirgin hale geldiğini görecektir. Hatta konulara uzak olmayan bir kişi gözüyle bakıldığında, doğacak yavrunun bir tosuncuk olduğunu farketmek hemen mümkün. Öylesine bir tosuncuk ki bu, bilki de anayı bile göçertebilecek doğumu sırasında. Doğacak olanın adı ise şimdiden konmuş: "Sosyal Demokrat Sendikalar Konfederasyonu"

Türk-İş içindeki devrimci sendikaların bu konfederasyondan ayrılarak DİSK'i kurmaları ve DİSK çatısı altında gelişmelerinden sonra Türk-İş içindeki yönetici kliğe ilk ciddi muhalefet 1973 yılında yapılan 9. büyük kongrede getirliyordu. Halk Partisi içindeki gelişmeye paralel olarak kendi içlerinde de gelişme gösteren konfederasyona bağlı bazı sendikalar, kandilerine Sosyal Demokrat Sendikalar adını vermişlerdi. Daha doğrusu bu ad onlara olayın dışındaki kişilerce takılmış; onlar sosyal demokrat sendikalar adını kullanmaktan kaçınarak sadece CHP eğilimli sendikalar olduklarını belli etmekle yetinmişlerdi. 1973 yılında toplanan Türk-İş 9. büyük kongresinden önce kongreyi kazanacak gruplar konusunda çeşitli yorumlar yapılıyor, bu arada soğukkanlı kişiler Demirsoy-Tunç ekibinin yönetimi rahatlıkla ellerinde tutacaklarını söylüyorlardı. Genel kurul beklenildiği kadar bile hararetle geçmedi. "Partilerüstü politika" izlenmesinden yana olanlar kesinlikle hakim oluyorlardı kongreye.

TÜRK-İŞ'TE CHP-AP ÇEKİŞMESİNE BULUNAN ÇÖZÜM

Her görüşü, her kuruluşu etkileyen büyük olaylarla dolu bir üç yıl geride kaldı ve 1976 yılına gelindi. Bu üç yıl içinde gelişen olaylar arasında Türk-İş'i etkileyecek biçimde olanları anımsamaya çalışalım :

1. 1973 yılında Türk-İş 9. büyük kongresinden kısa bir süre sonra ülkede genel seçimler yapılmış CHP en büyük iktidar alternatifi olmuştu. Uzun pazarlıklardan sonra ülkede genel seçimler yapılmış CHP-MSP koalisyonu kuruluyor, 12 Mart'tan sonra gelişen faşizm, bir dönem için külleniyordu.

2. "Bizi en iyi anlayan lider Süleyman Demirel' dir." diyen seyfi Demirsoy oluyor, bir takım kafalarda CHP'ye daha yakın olarak bilinen Halil Tunç, Türk-İş yönetiminde tek söz sahibi oluyordu.

3. Tabandaki kıpırdanmalar giderek su üstüne çıkmaya başlıyor ve irili ufaklı birtakım sendikalarda, sosyal demokrat olarak bilinen bir takım kişiler iş başına getiriliyordu.

4. Türk-İş içindeki en güçlü sendikalardan biri olan Genel-İş sendikası, uzun pazarlıklardan sonra DİSK bünyesinde yerini alıyordu.

12 Nisan 1976 tarihinde yapılan 10. Büyük Genel Kurul'a bu gelişmelerin ışığında gelindi. Kongre öncesi yorum yanlar şu noktada birleşiyorlardı :

"Sosyal Demokrat eğilimli sendikalar bir önceki genel kurula oranla (Genel-İş'in ayrılmasına rağmen) çok daha güçlenmişler ve kongrenin gidişini etkileyecek hale gelmişlerdi. Bu gelişmeye bakılırsa genel kurulda en büyük tartışma "Partilerüstü politika" nın terk edilip edilmiyeceği noktasında toplanacaktı. Kongreden bir süre önce Genel-İş'in, Ges-İş'in, Çağdaş Metal-İş'in birbiri peşisıra DİSK'e gittiğini gören Halil Tunç, bu akışın önüne set çekebilmek düşüncesiyle "Partilerüstü politikanın artık terkedilmesi zamanı gelmiştir, bu konudaki kararı genel kurul verecektir" demek zorunda kaldı. En yetkili kişi olan Genel başkanın bu açıklamasından sonra çeşitli çevrelerde tartışmalar desteklenmesi muhtemel partinin ismi üzerinde yoğunlaşmaya başladı. Sosyal Demokrat eğilimli olarak bilinen sendikalar açık açık CHP'nin desteklenmesini savunurlarken, AP eğilimli sendikalar tabanlarının zorlamasıyla açıkça "AP desteklenmelidir" diyemiyorlar, buna karşılık "Partilerüstü politikanın sürdürülmesinden yana olduklarını" belirtiyorlardı.
sendikaların sosyal demokrat safta yer almış olmasına rağmen genel kurulda Tunç yvnetimi paralelinde oy kullanan delegeler (Örneğin TGS delegeleri), Ecevit'e karşı gösterilen gürültücü tezahürüta aldanıp kendilerine yer kapma savaşıda olan bazı sosyal demokratların da birbirlerini yemeleri, Tunç ve ekibinin işini çok daha kolaylaştırmış, genel kurulu, istediği yönde rahatlıkla yürütmesini sağlamıştı.

Genel kurul sonunda Türk-İş'te yapılan en büyük değişiklik Yönetim Kurulunun kuruluş biçimi oldu. Alınan yeni karara göre Türk-İş Genel Yönetim Kurulu üye sendikaların başkanlarından oluşuyordu. Yeni genel kurulda Partilerüstü politika terk edilmiş (miydi acaba...), bir siyasi partinin partinin desteklenmesi konusu Yönetim Kuruluna bırakılmıştı. Ancak yönetim kurulu, bu konudaki kararını 2/3 ço - ğunlukla alabilecekti. Eğer Yönetim Kurulunda 2/3 çoğunluk sağlanamaz ise derhal olağanüstü kongreye gidilecek ve bu konu olağanüstü kongrede karara bağlanacaktı. Sözün burasında ilk bakışta çok de tay gibi görünen küçük bir noktayı anımsatmakta yarar var :

Genel kurulda konu enine boyuna tartışılıp karar alınma noktasına gelindiğinde, Genel Başkan Halil Tunç, Başkanlık Divanından izin isteyerek kürsüye çıkmış, alınacak karar konusunda şu öneride bulunmuştu :

"Türk-İş Genel Yönetim Kurulu Büyük Millet Meclisinin seçimleri ilenindan hemen sonra toplanarak bir siyasi partiyi destekleme konusunu görüşür. Herhangi bir siyasi partinin desteklenmesi kararı 2/3 çoğunlukla alınır. Bu çoğunluğun sağlanamaması halinde en kısa zamanda olağanüstü genel kurula gidilir. Evet Halil Tunç'un önerisi buydu ve genel kurul bu öneriyi aynen kabul etmiştir. Dikkat edilirse Tunç'un önerisi üzerine alınan kararda "Türkiye Büyük Millet Meclisinin seçimleri ilanından hemen sonra..." şeklinde bir kayıt yer alıyor. Oysa bilindiği gibi olağanüstü haller dışında Meclislerin genel seçimleri ilanı diye birşey sözkonusu değil. Seçimler vakti geldiğinde kendiliğinden yapılıyor. Ancak seçimlerin öne alınması ya da ertelenmesini gerektirici bir neden olduğunda TBMM yeni seçim tarihi konusunda karar alıyor. Kısacası, Türk-İş Genel Yönetim Kurulu, seçimlerin vaktinde yapılması halinde
çimlerin vaktinde yapılması (ki görünen odur) halinde herhangi bir siyasi partinin desteklenmesi konusunu görüşüp karara bağlamak zorunda değildir. Genel kurulda alınan karar ışığında, bu zorunluluk sadece seçimlerin öne alınması, ya da ertelenmesi gibi olağanüstü hallerde vardır.

Yalnız şunu da belirtelim ki bizim bu anımsatmayı yapışımızdaki neden "Türk-İş'teki gelişmeler bu yolda olacaktır.." demek için değil, Yönetim Kurulunun daha doğrusu Halil Tunç'un elinde böylesine bir silah bulunduğuna da dikkati çekmek içindir.

TÜKR-İŞ'E BİR TÜRLÜ ALDIRILAMAYAN KARAR

Genel kurulda alınan, "Yönetim Kurulu üye sendikaların başkanlarından oluşur" biçimindeki karar ile Sosyal Demokrat Sendikalar ilk bakışta yönetim Kurulundan herhangi bir siyasi partinin desteklenmesi gibi bir kararın çıkabilmesi için 2/3 çoğunluk gerekiyordu. 51 oy içinde 27 oyları bulunan sosyal demokratların böylesine önemli bir konuda gerekli çoğunluğu sağlamalarını, herhangi bir konuda yönetim kurulunun kendi doğrultularında yönlendirmeleri dahi mümkün olmuyor, Türk-İş İcra Kurulu tarafından yönetim kurulu adına yapılan açıklamalar yönetim kurulunun görüşünü yansıtmak yerine İcra kurulunun görüşlerini yansıtıyordu.

Türk-İş 10. Genel Kurulundan hemen sonra CHP Genel Başkanı Ecevit, partili sendikacılarla bir toplantı yaptı. Bu toplantıda Türk-İş içinde en sivri sosyal demokrat olarak bilinen bir sendikacı Ecevit'e şunları söylüyordu :"Sayın başkanım hiç şüpheniz olmasın, Türk-İş'in bu yönetim kurulndan biz CHP' yi destekleme kararı çıkartırız." Oysa toplantıda bulunan diğer sendikacılar bunun kolay kolay mümkün olmıyacağını biliyorlardı ve başkana şu öneriyi getirmekteydiler: "Kendi denetiminde bir işçi sendikaları konfederasyonu olmayan sosyal demokrat parti, dünyanın hiçbir yerinde yoktur. Hele bu parti, o ülkede en güçlü iktidar alternatifi olursa, bu tür bir konfederasyon artık zorunluluk haline gelir. Bizler de bu yönde hareket etmeliyiz "

Sosyal demokrat sendikalararasındaki toplantılar, bu ikinci görüş doğrultusunda yapılmaya başlandı. Bu arada toplantılarla ilgili dedikoduların yoğunlaştığı bir dönemde, uzun yıllar sendikacılık yapmış olan bir sendikanın başkanyla bu konuyu görüştü. Başka gazeteciye şu açıklamayı yapıyordu:"Bu konfederasyon (yani Sosyal Demokrat Sendikalar Konfederasyonu mutlaka kurulacaktır, bu konuda girişimlerde bulunuyoruz." Söz konusu Federasyon Başkanı aradan 24 saat bile geçmeden gazeteciyi arayarak bu açıklamasını şimdilik yayınlanmamasını, zira Türk-İş yönetim Kurulunda herhangi bir siyasi partinin desteklenmesi konusunun görüşüldüğünü, bu açıklamanın Yönetim kurulunu çok ters bir biçimde etkileyebileceğini söyled Tüm bu gelişmelerden sonra "Sosyal Demokrat Sendiklar Konfederasyonu er veya geç kurulacaktır" demek, gerçeği ifade etmekten başka bir anlam taşımaz. Bu kuruluşta önderlik yapacak olan sendikalar, şimdilik Türk-İş içindeki gelişmeleri beklemek durumundadırlar. Türk-İş Yönetim Kurulu bir siyasi partiyi destekleme konusunu görüşmektedir. Burada bir karar alınmazsa olağanüstü kongreye gidilecektir (Halil Tunç uygun görürse tabii).

SOSYAL DEMOKRAT İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU, İŞÇİ SINIFI HAREKETİNİ KISA DÖNEMDE YENİ BİR SAPMANIN İÇİNE SOKACAKTIR

Kendi denetiminde bir işçi sendikaları konfederasyonuna sahip olmayan bir sosyal demokrat parti var mıdır, yok mudur yer yüzünde, bilmiyoruz. Ama her kesin bildiği bir gerçek var. O da, CHP'nin gerçekten tam anlamıyla egemen olacağı bir işçi kuruluşuna şiddetle ihtiyaç duyduğu. Çünkü işçi sınıfı artık Türkiye'de de toplumun en etkin güçlerinden birini oluşturuyor.

Öte yandan ne DİSK ve ne de Türk-İş, CHP'ye uzun vadeli ve kararlı bir destek sağlıyacağa benzemiyorlar. CHP için DİSK desteğini sağlıyabilmenin bedeli oldukça yüksek. Bu taktirde hiç olmazsa belli bir süre "toplumsal ilerlemeci" kliği sırtında taşımak mecburiyetinde. Ayrıca DİSK tabanı, Türkiye'de sosyalist iletişimin en yoğun olduğu kitleyi oluşturmakta. Bu açıdan da, objektif olarak DİSK'in sürekli olarak CHP'yi desteklemesi söz konusu değil.

Türk-İş'in heterojen, fakat yönetici sarı kliğin baskıcı yöntemleriyle, oynadıkları oyunlarla daima pasif durumda olan tabanın da, kendiliğinden bir gelişim ile Türk-İş'i, CHP'yi desteklemeye zorlaması, en azından kısa vadede olanaksız görülüyor.

İşte bütün bunlar CHP'yi ve mevcut konfederasyonlar içindeki CHP'li sendikacıları tek bir çözümle karşı karşıya bırakıyor: Sosyal Demokrat Sendikalar Konfederasyonu.

CHP çok iyi biliyorki, ancak böyle bir çözümle DİSK içindeki CHP'li unsurlar sosyalist hareketin etki alanından kurtarılabilir. Ve yine CHP çok iyi biliyor ki, ancak böyle bir çözümle, Türk-İş çatısı altında bulunan pasif kitle, CHP doğrultusunda harekete geçirilebilir.

Kanımıza göre, "Sosyal Demokrat Sendikalar Konfederasyonu", hiç olmazsa kısa dönemde, işçi sınıfının doğal gelişim yönünü saptırıcı bir etkiye sahip olacaktır. Ne olursa olsun, işçi sınıfının, süratle DİSK bünyesi içinde bütünleşmesi, bu sınıfın yeni bir sapmaya saplanmaması açısından gerekli olmaktadır. Zira, Türkiye'de sosyalist bilinçlenmenin en yoğun olduğu taban, DİSK bünyesi içinde bulunmaktadır...

«TOPLUMSAL İLERLEME» ADI ALTINDA CHP KUYRUKÇULUĞU

MC'nin temelleri çatırdıyor. Gitti gidecek. Yeni almaşıklar ileri sürülüyor. CHP-MSP işbirliği, CHP-MSP-DP koalisyonu ve tarafsız başbakan. CHP nin Aydın mitingi, sosyal-demokratların yüregine su serpti, onları ve onlardan medet umanları bayağı rahatlattı. Alman iş adamlarından sonra, dünyanın gelişmiş ülkelerinden iş adamlarının Türkiye'ye gelmeleri devlet adamları tarafından organize ediliyor. Şimdi Fransızlar bekleniyor. Sonra sırada Japonlar var.

Anlatılacak şeyler bunlar bugünün Türkiyesinde. Ülkenin şu sıralardaki genel görünümü bu. Ancak bu yalınkat görünümü, bu sıradanmış gibi gözüken gelişmeleri, sosyalistlar ayrı bir mantıkla değerlendirmek zorundalar. Herşeyden önce değerlendirmelerini gerek sosyalist blokun ve gerekse kapitalist dünyanın iç gelişiminden oluşan bir perspektife oturtmak zorundadırlar. Bu becerilemeyince, ilişkilerin düzenlenmesinde ve örgüt çalışmalarında çıkmaza girilmesi kaçınılmaz.

CHP'YE YEŞIL IŞIK

Sol'un bir kesimi (Marks'tan değil, Moskova'dan kaynaklanan yeni bir sosyalizmin (!) temsilcileri), CHP ile "toplumsal ilerleme" soyutlaması asgari müştereğinde buluşarak, kutsal bir ittifak kurmuş durumda. Onlar için, verilen kavganın bu aşamasında CHP ile birlikte olmak, CHP'nin kayıtsız ve koşulsuz desteklenerek tek başına iktidar olmasını sağlamak, "toplumsal ilerleme" yolunda atılmış önemli bir adım. Bunlar, örgütlerde tepeden inme egemenlik kurarak güç kazanacaklarını ve bu güç sayesinde CHP ile kendilerinin de ağırlıklarını duyuracakları bir ortaklık kuracaklarını düşünmekteler. Bugün için güçlü bir görünüme sahip oldukları yadsınamaz. Ama bu sadece görünüm. Görünümün kaynağı da, "sosyalizmin kâbesi" haline getirdikleri mihrakların desteğini kazanmış olmaları. Güçlü değiller, çünkü sosyalist kuruluşların gerçek gücünün simgesi olan işçi sınıfı desteğinin zerresine bile sahip değiller.

İşte, CHP'yi de bunlara karşı yumuşak davranmaya götüren tek neden bu. CHP ve yöneticileri bilmektedirler ki, Moskova yanlısı bir sosyalist hareket, tüm tarihi boyunca emekçi halktan ve tek maddi temeli olması gereken işçi sınıfından soyutlanmıştır. Ve bu hareketten ne sosyal demokrasiye ve ne de burjuvaziye kesinlikle zarar gelmez. Ancak yarar gelir. Bu yarar, Moskova'nın anladığı biçimdeki sosyalist gelişim için "barış içinde bir arada yaşama"ilkesinin sonuna kadar burjuvazi çıkarına kullanılmasında odaklanır.

Bu genel "barış içinde bir arada yaşama" ilkesi, söz konusu hareketin yayın organlarında şu biçimde özelleşmektedir: "Sosyal demokrasi için önemli olan, üretim araçlarını elinde tutan zümre ile işçi sınıfının barışı ve eşitliğidir. Sosyalistlerin iktidarı küçük burjuva partileri ile paylaşmaları, ancak işçi sınıfının ilerdeki iktidarını ve egemenliğini hazırlaması ile kabul edilebilir. Bugün Türkiye'de ulusal burjuvazinin ilerici kolunun da, geniş emekçi yığınların da, işçi sınıfının sendikalarıyla birlikte 141-142 gibi faşist yasa maddelerine karşı savaştıkları bir gerçektir...."(Yeni Çağ Dergileri). Ülkesinin sınıfsal yapısına bu denli acemice ve belki de güdümlü olarak böyle yaklaşan bir sosyalist hareket, olsa olsa dişleri çekilmiş bir aslana benzer ve zararsızdır. CHP, bunu iyi bilmektedir.

EMPERYALIZMIN YENI TERCIHI

Sosyal demokrasi, doğası gereği bir ülkenin kendi kaynaklarını sonuna kadar kullanarak, o ülkenin gelişimini sağlayacak dinamikten ve bu dinamiğin gereği olan sınıfsal özellikten yoksun olduğu için, fazlası ile dış kaynaklara yönelmek zorunda kalır. Ancak bugün geri kalmış ülkelerdeki anti-amerikancı tavır, sosyal demokrasinin ve de ABD'nin politikasında radikal değişiklikler yapılmasına neden olmuştur. Meta ihracı yerine sermaye ihracı, pazarların daralmasına karşılık bölgesel savaşlar, çokuluslu şirketler, ABD'nin ve genelde emperyalizmin yeni boyutlarıdır. Ancak, ABD emperyalizmi siyasal planda da, ülkelerin iç dinamiklerini göz önüne alarak yeni yöntemler denemektedir. "Kitlelerin yönlendirilmesi ve anti-komünizmin geliştirilmesi yolunda ülkelerin kendi tarihsel gelişimleri ile ortaya çıkan özelliklerin fazla ortalıkta görünmeden kullanılması" biçiminde bizzat CIA tarafından formüle edilen bu yeni yöntemlerin temel niteliği sosyal demokrasi ile özdeşleşmektir. Böylece sosyal demokrasinin özünde bulunan, kitlelerin gerçek gücünün düzeni değiştirmek için eyleme dönüşmesini engelleyici nitelik, emperyalist çıkarları da teminat altına almaktadır. ABD emperyalizminin sosyal demokrasi ile uzlaşması, bu bakımdan ne "kağıttan kaplan"ın bir bacağının kopmasıdır ve ne de "toplumsal ilerleme"nin bir göstergesidir. Elbet, geri kalmış ülke halkları ile emperyalist sistem arasındaki çelişki kaçınılması olanaksız "antagonist" noktaya varmakta ve elbette öncü güçler büyük bir hızla gelişmekte. Fakat bunun, sosyalist hareketlerin sosyal demokrasi ile kurduğu "kutsal ittifaklar" sayesinde olduğunu söylemek olanaksız.

Özetlemek gerekirse; geri kalmış ülkelerdeki toplumsal dinamik emperyalizme karşı olarak gelişmekte ve bu, emperyalizmi "gaddar" iç ortaklar yerine, liberal görünümlü ortakları yeğlemeye yöneltmektedir. Bu görünüme en uygun ortaklar ise sosyal demokratlardır.

> CHP, ULUSLARARASI SERMAYENİN İSTEDİKLERİNİ SAĞLAYACAK "İSTİKRARLI" BİR DÜZENİN GARANTİSİNİ VERMEKTEDİR. BU GARANTİYİ VERİRKEN DE, GERÇEKTE SOSYALİZMİN PEŞİNDE OLMASI GEREKEN İŞÇİ SINIFI İLE, DİĞER EMEKÇİ TABAKALARI PEŞİNE TAKMIŞ OLMASINA GÜVENMEKTEDİR...

Dikkatli bir sosyalist gözün, bu olguyu kavrayamaması, görmemesi olanaksız. Ama bizim toplumsal ilerlemeciler" hala bu sahte görüntünün peşinde, 141-142'nin ortadan kalkacağının ve işçi sınıfının "öz örgütüne" kavuşacağının inancı içindedirler....

EMPERYALIZM, CHP VE SIYASI ISTIKRAR

Ülkemizden yeni geri dönen Alman iş adamları heyeti, ilkönce alt-yapı tesislerinin kurulmasını, ara sanayiler geliştirildikten sonra temel sanayilere yönelinmesini önerdi. Beklenen Japonların ise daha çok yol, köprü, geçit projeleri getirecekleri bilinmekte, Fransızlar ve İtalyanlar ise, Türkiye'yi kendi otomotiv sanayileri için hem iyi bir pazar olarak görmekte ve hem de yeni pazarlar için bir sıçrama tahtası olarak kullanmayı amaçlamaktalar. Bütün bu veriler aslında emperyalist güçler arasındaki zımni anlaşmanın açık bir göstergesi. Türkiye'de yatırım yapmayı düşünen Alman firmalarının bir çoğunun Amerikan şirketleriyle ortak olması ise, oyun dışı gibi gözüken ABD'nin aslında oyunun baş aktörlerinden biri olduğunu da gözler önüne sermekte.

Alman heyeti Türkiye'den ayrılırken gerçek anlaşmalarını ancak seçimlerden sonra yapacağını söyledi. Çünkü emperyalizm için günümüzde sermaye ihracının temel koşulu, sermaye ihraç edeceği ülkenin belli bir düzeyde politik istikrara sahip olması. Kargaşanın hüküm sürdüğü, MC gibi toplumsal muhalefetin baş hedefi haline gelmiş iktidarların iş başında olduğu ülkeler, yatırımlar için gerekli garantiyi sağlamaktan uzak bir görünüme sahip. Emperyalizm, uzun bir zaman kargaşanın çıkmayacağı, yatırımların gerçek karşılığını alabileceği bir düzenin adamlarını ve liderlerini arıyor. VE ona bu garantiyi ya İran'daki "Şah rejimi" ya da Türkiye'deki müstakbel sosyal-demokrat rejim veriyor. CHP'nin son program değişikliği bu açıdan bakıldığında bir sıra garantiler belgesi niteliğini taşıyor. İşçi-işveren barışı, özel sektör başımızın tacıdır ama kapitalizmle kalkınılmaz gibi çelişik görüntülere sahip bu program, aslında emperyalizmin Türkiye'de de özlediği siyasi istikrarı sağlayacak uzlaştırıcı bir belgeden başka birşey değil.

Türk iş adamları dayaptıkları toplantılarda hep siyasi istikrarın özlemini dile getiriyorlar. Bu isteklerini iki ayrı biçimde dile getiren iş adamlarının bir bölüğü sert tedbirler önerirken, çoğunlukta olan bir başka bölüğü de işçi-işveren barışını savunmaktalar. Şüphesiz onlara da bu garantiyi ancak bir sosyal demokrat iktidar verebilecektir.

Bütün bu çok yönlülükler, Moskova'yı kâbe yapanlarla CHP arasında çok kısa zamanda bir ayrılığın ortaya çıkmasına yol açacaktır. Ve bu ayrılık şimdilerde, yani çeşitli uluslararası şirketlerin peşpeşe gelerek görüşmeler yapması ve de sonuç olarak kesin proje gerçekleşmelerininseçimlerden sonra olacağını, o güne kadarki görüşmelerin bağlayıcı olmayacağını ilan etmelerinden sonra iyice su yüzüne çıkmıştır. Zira, CHP, uluslararası sermayenin istediklerini sağlayacak "istikrarlı" bir düzenin garantisini vermektedir. Bu garantiyi verirken de, gerçekte sosyalizmin peşinde olması gereken işçi sınıfı ile diğer emekçi tabakaları peşine takmış olmasına güvenmektedir. Güvenceyi vermesini sağlayan bu olgunun günahı ise, sosyal-demokrasiye kuyrukçuluk yapan "toplumsal ilerlemeciler"indir.

Türkiye CHP iktidarı ile birlikte büyük bir olasılıkla 1950-1955 yılları arasındakine benzeyen geniş kapsamlı bir yardım dönemini yeniden yaşayacaktır. Sahte bir bolluk, sahte bir sanayileşme ve sahte bir halkçılık dönemi olacaktır bu... Oysa sosyalistler yıllardan beri, yaşanmış böyle bir dönemin pisliklerini temizlemek için uğraşıyorlar Türkiyede.

BIR HATIRLATMA....

"Toplumsal ilerlemeciler"in çok kısa süren oportünist savaşımları sanırız bitti. Çünkü, sosyal demokrasinin kendi dengesini de bozacak olan bu kuyruğu seçim sonrasında koparıp atacağım söylemek için kâhin olmaya gerek yok. Bu beyler icazetsiz ve şahsiyetsiz yaşayamayacaklarından daha sonra varacakları liman neresi olur, işte o bilinmez.

Sonuç olarak bu beylere, kendileri dışındakileri hep karşı olmakla suçladıkları Lenin'in şu sözlerini de hatırlatmakta yarar var: "Onların bu sosyalizmi sonradan bir uç olarak ortaya getirildi ve taktikleri soruldu. Liberalleri bilinçli olarak karşıya almama, tersine onları sosyalist sonuçlara doğru itme, yönlendirme... Liberallare karşı sosyalist adaylar önermeyerek, sosyalistleri liberallerin peşine takarak veya sosyalistleri liberalleri kabul etmeye kandırarak. Kuşkusuz onlar bunu yaparken yalan söylediklerini, sosyalizm hakkında yalan söylediklerini kavrayamadılar."

SENDİKALAR ve BÜROKRATİK YOZLAŞMA «2»

Fikret Başkaya

Yozlaşmaya karşı birinci önlem, sendika yöneticisinin kalifiye isçiden fazla ücret almaması; ikincisi, yönetim kadrolarının görev sürelerini sınırlamaktır.

Sendikada sürekli görevde kaldıkça, ve küçük burjuva bir hayat sürdükçe profesyonel sendikacının daha evvel işçi olmasının ve yararlı mücadeleler vermesinin de anlamı kalmamıştır. Nitekim sorun bir "iyi niyet" sorunu değil bir bilinç sorunudur. Bilinç de mad di yaşama koşullarının fikir düzeyine yansımasıdır. Bir sendika yöneticisinin bundan onbeş ya da yirmi yıl önce işçi olmasının hiç bir önemi kalmamıştır. Bir köylünün köyünden kalkıp şehirde büyük bir iş adamı olduktan ve mason locasınakaydolmasından 20 yıl sonra herhalde halâköylülüğünden söz etmek isabetli olmasa gerektir. Zaten böyle bir yaklaşım ilk başta marksist düşünceye yabancıdır. Yirmi-otuz sene boyunca bir sendikanın ya da konfederasyonun başkanı olarak kalmış bir adamı halâ işçi saymak gülünç olur. Olsa olsa bir burjuvadan söz edilebilir. Oysa pratikte işçi örgütlerinin yönetim kademelerine getirilenler yirmi otuz yıl bu görevde kalabiliyorlar. Bir konfederasyonun 20 yıl süreyle başkanlığını, sekreterliğini yapabiliyorlar.

Belirli bir sosyal statüye ulaşan ve "otorite" kullanmaya alışan sendika kadroları başta ne kadar iyi niyetli ne kadar davaya inanmış olurlarsa olsunlar, eski yerlerine (madene, inşaata, fabrikaya) kendi istekleriyle dönmek istemezler. Geri dönmek bir yana yerlerini sağlamlaştırmak için olmadık "yollar" denemekten de geri kalmazlar. Bu sürecin sonucunda varılan yer ise, kendi yerini, sosyal statü ve prestijini korumak durumunda olan, kemikleşmiş bir sendika bürokrasisinin ortaya çıkmasıdır. Bürokrasinin olduğu yerde ise üst kademede olanlar aşağıdakileri kendi "iktidarları" doğrultusunda kullanırlar. Alt kadrolar da üsttekilere "boyun eğerler". Sonuçta da sözde mücadele edilen düzenin olumsuzlukları o "mücadeleyi veren sendikanın ya da partinin bünyesinde üretilmeye başlanır. Bunun anlamı da artık söz konusu örgütlerde devrimci öz aramanın boş bir şey olduğudur.

Bu sürece karşı etkin bir mücadele geliştirilmezse, sendikacıların burjuvalaşması kaçınılmazdır. Artık bu aşamada emekle sermaye arasında bir "aracıdan" söz etmek olağandır. Nitekim daha önce de söylediğimiz gibi değişen sadece yapılan iş ya da maddi yaşam koşulları değildir. Aynı zamanda bu değişiklik bilinç düzeyinde de kendini gösterir. Ve burjuvaya özgü bir "yaşama tarzı" ağır ağır benimsenir. En azından küçük burjuvalaşır. Bir bakıma sınıf değiştirerek (kendi devrimini yapmış olur). Böylece varlıkları, sosyal statüleri, prestijleri onları besleyen bir proletaryanın varlığına bağlıdır. Bu nedenle sürekli olarak devrimci kavram ve sloganları ağızlarından düşürmezler. Aynı şekilde gerçek bir sosyal devrime de karşı çıkarlar. Devrimin kendilerini de "devirmesi", sömürücü olan sınıflarla birlikte kendilerini de silip süpürmesinden korkarlar. Kısaca bürokratik yozlaşmaya uğrayan işçi örgütünün yönetim kadroları, proletaryaya ve gerçek bir proleter devrimine karşıdırlar. İşte oportünizm, revizyonizm böyle bir bürokratik yozlaşmanın ürünüdür. Kısaca revizyonizm devrimci projenin reddedilmesi, inkâr edilmesidir. Şüphesiz bu "kitabına da uydurulur". Burjuvazinin "işçi sınıfı içindeki ajanı" durumuna geliş hep "meşrulaştırılır." Amaç kitleyi mobilize etmek değil gelecek seçimleri kazanmaktır. artık. Yerini korumak yahut "terfi" etmektir(...) Sendika eğitimi de bürokratik bir niteliğe dönüşür. Amaç işçilerin bilinç düzeyini ve mücadeleci niteliğini yükseltmekten çok, genel kurulda ayrılan fonu ğini yükseltmekten çok, genel kurulda ayrılan fonu harcamaktır(...) Tarihsel gelişime bakıldığı zaman revizyonizmin gerçek nedenlerinden birinin bu yozlaşma olduğu kolaylıkla görülür.

Bu söylenenlerden giderek bazı olumsuz ve yanlış sonuçlara varmamak gerekir. Bir kere bürokratik yozlaşmaya götürüyor diye profesyonelliğe karşı çıkmak, işçi sınıfının bilinç düzeyini ve mücadele yeteneğini az gelişmişliğe mahkûm etmek demektir. Diğer yandan bürokratlaşmayla bürokratik yozlaşmayı da birbirinden ayırmak gerekir. Doğrudan demokrasi her aşamada olanaksızdır. Örneğin 2 milyon üyeli bir işçi örgütünün temel yönlenme politikasını 2 milyonun hazır bulunduğu bir genel kurulda tartışmasına olanak yoktur. İster istemez delegasyon sistemine gidilecektir. Bu da bir "miktar" bürokrasi demektir. Önemli olan yozlaşmaya karşı mücadele vermektir. "Zorunlu" olanla "zararlı" olanı ayırdetmek gerekir.

Bürokratik yozlaşmaya karşı geliştirilen 2 yöntem söz konusudur. Bu yöntemler Marx'ın Paris Komünü dolayısıyla geliştirdiği yöntemlerdir. Bunlardan birincisi, sendika yönetimine getirilinlerin bir yetişkin (kalifiye) işçinin aldığından fazla ücret almaması kuralıdır. Bize göre bu kural bir başına fazla önemli değildir. Nitekim kaloriferli, telefonlu, şehrin merkezi yerinde bir büroda çalışmak, bir kere fabrikadakinden daha "tercihe şayandır." Diğer taraftan sendikacı olmanın sağladığı bir prestij ve otorite söz konusudur. Kalifiye işçiden daha düşük ücrette verseniz sendika yöneticisi fabrikaya dönmeyi yeğlemez. Fabrikada çalışıp patrona artı değer üretmektense, sendika da politik ve kültürel faaliyette bulunmayı daha "olumlu" bulur. Bu prensip açısından Türkiye'de durum hiç te parlak değildir.

İkinci temel ilke ise sendika ve işçi örgütlerinin yönetim kadrolarına seçilenlerin bu görevde kalmasını bir zaman süreciyle sınırlamaktır. Bu süre de bir yılı, ya da iki yılı geçmemelidir. Bize göre bu kural çok daha etkindir. Böyle bir durumda sendikanın yahut partinin yönetim kademelerine seçilenler, yaptıklarını sürekli bir uğraş olarak görmeyeceklerdir. Görev süresi sonunda eski işine döneceğinden emindir. Bu nedenlerle bazı manipulasyonlara giderek kendi yerini sağlamlaştırma (bu arada bürokrasiyi sağlamlaştırma) gibi bir sorunu da olamaz. Zaman süresi az olduğundan burjuva dünya görüşünün etki alanına daha fazla girmesi de böylece önlenmiş olur. Bu ikinci ilke açısından da Türkiye'de "devrimci" sendikaların durumu son derece olumsuzdur. Sendikacılık neredeyse bir devlet memurluğu gibi bir şeydir. Sendika'ya bir kere seçilen için geri dönmek değil "terfi" etmek söz konusudur. Sendikadan emekli olunur(...) ve önemli miktarda da kıdem tazminatı alınır (...)

Sendika yönetim kadrolarına seçilenlerin bir yıl ya da iki yılda bir değişmesi bir açıdan daha son derece önemlidir. Bu çok sayıda işçinin mevcut düzen ve kurulacak olan yeni düzen hakkında fikir sahibi olmasını sağlar. Sömürü düzeninin yıkılmaya başladığı, siyasal iktidarın ele geçirildiği dönemde ise bu kadrolar, yeni düzende getirildikleri görevlerde etkin olabilirler. Bu da burjuva uzmanlara, daha az "muhtaç" olmak demektir. Nitekim geçiş ekonomilerinde yetişkinlik sorunu önemli bir dar boğaz olarak ortaya çıkmıştır. 1917 sonrası sovyet işçi devletinin bu alandaki zorluklarını Lenin, "Bizim komünistler gerekli oldukları yüz yerden doksandokuzunda görünmüyorlar, bulundukları bir yerde de işe yaramıyor" diye acıklı bir ifadeyle dile getirmişti. Bu sorun sosyalizme geçiş öncesi dönemde yetişkin kadrolara olan gereksinmenin bir başka açıdan önemini ortaya koyuyor.

Konunun niteliği gereği bu yazıda Türkiye'deki duruma yer vermedik ve soruna genel planda, yaklaştık. Başka bir yazıda Türkiye'deki durumu geniş olarak ele alıp yozlaşmanın önemini vurgulamaya çalışacağız.

Aslında yukarda sözü edilen ilkeler "bürokratik bir şekilde" uygulanarak "zevahiri" kurtarmak ta pekala olanaklıdır. Bütün bu olumsuzlukları önlemenin en etkin yolu, son analizde işçi sınıfının bilinç düzeyini yükseltecek olan politik eğitimi etkin bir şekilde yürütmektir. Ancak bu yapıldığı zaman ve doğası gereği eşitsiz gelişen bilinçlenme düzeyi yükseldiği sürece, işçi sınıfı mücadelesinin gerçek hedeflerinden sapması tehlikesi önlenebilir. Etkin bir örgütlenme ve kararlı bir mücadele ve gerçek bir parti olmadan sömürü düzeninin yerine, sömürü ve baskının olmadığı bir düzen kurulamaz. Eğer burjuva düzenine gerçek örgütlerle karşı çıkılmazsa, ne kadar köklü ve derin olursa olsun kapitalizm bunalımlarına bir çare bulacaktır. Lenin'in dediği gibi subjektif faktöre gereken önem verilmezse "kapitalizm için çıkışı olmayan yol yoktur." Aksi görüşü savunmak objektivist bir dünya görüşünü benimsemektir. Böyle bir görüşün de Marksist-Leninist öğretide yeri yoktur.

BATI AVRUPA KAPİTALİZMİNİN KRİZİ

Marksist iktisatçı Mandel'le bir görüşme

SORU: Şimdiki dünya krizinin niteliği hakkında söyleyecekleriniz nelerdir?

Mandel • Bu kriz farklı düzeylerde ortaya çıkmış durumda. Bir kere, açıkça, bir ekonomik kriz. Sanayileşmiş batılı ülkelerde halen 17 milyon işsiz var. Bu durum, İkinci Dünya Savaşından bu yana gözlenen hızlı büyümenin ve gelişme beklentilerinin sona erdiğini gösteriyor. Kriz aynı zamanda sosyal bir kriz de. Bütün sosyal ilişkilerde kendisini hissettiriyor. Ve bu kriz politik bir kriz ; çünkü, bu yeni koşullar, politik düzeyde, parlamanter yoldan iktidara gelmiş bulunan merkezin sağındaki, ya da solundaki bütün hükümetleri temellerinden sarsıyor.

Şimdi, genel olarak şunu söylemek yanlış olmaz galiba : Uzun dönemde genişlemeye doğru itilen bütün güçler, şimdi kendi kendilerini harcıyorlar.

Avrupa kapitalizminin tarihinde, uzun yıllar, işçi sınıfının gücü, işverenlerin enflasyonun yükünü işçilerin sırtına yüklemelerini önledi. Fiatlar yükselince ücretler de yükseldi. İşçiler ücretlerin fiatlardan daha az artmasına izin vermediler. Böyle olunca, bir kâr krizi ortaya çıktı. Sonuçta yatırımlar azaldı, işsizlik arttı. Fesatlık düşünmeden şunu söyleyeceğim ; şimdiki ekonomik kriz, aynı zamanda, uluslararası düzeyde tutulacak. enflasyonun yükü işçilerin sırtına yüklenecek ve böylelikle kârlar arttırılarak kriz sermaye lehine bir çözüme ulaştırılacak. İşte oynanmak istenen oyun bu.

Sermayedarlar İngiltere'de, Almanya ve ABD' de bu oyunu oynadılar ve başarı elde ettiler. Japonya'da elde edilen başarı daha az. İspanya, İtalya, Fransa gibi işçilerin çok zor ve şiddetli savaşlar verdikleri Güney Avrupa ve diğer bazı küçük Avrupa ülkelerinde bu oyun sökmedi.

Bütün bunlar açıkça şu gerçeği ortaya koyuyor: Kapitalizm için de, işçiler için de zor günler yaşıyoruz. Kolay günlerin, "bu kadar iyi hiç olmamıştı" denen günlerin, umutlu beklentilerin olduğu zamanların sonu gelmiştir. Artık sınıf çatışması ve sınıf çelişkilerinin en üst noktaya geldiği bir zamanı yaşıyoruz.

Bu durum farklı sonuçlar yaratabilir. İşçi sınıfı açısından iyi sonuçlara da, kötü sonuçlara da ulaşılabilir. Hangi sonuca ulaşılacağı güçler arasındaki ilişkilere ve liderliğe bağlıdır. Ben bu durumun bazı Güney Avrupa ülkelerinde işçiler için iyi sonuçlar doğurabilecek bir fırsat olduğunu düşünüyorum. İşçiler kendilerini koruyacaklar, saldırıya, karşı harekete geçecekler ve şimdiki toplumu temellerinden sarsacaklar , mevcut krizin sorunlarını, toplumun örgütlenmesinde bir değişiklik yaparak sosyalizme doğru giden bir adıma dönüştüreceklerdir.

Eğer, bu gerçekleştirilemezse işçi sınıfını karanlık günler bekliyor demektir. Zira, işçi sınıfı hareketi uzun yılların çabasından sonra şiddetini kaybedebilir ve bu sefer saldırı sağdan, hatta aşırı sağdan gelebilir.

SORU: Göreli olarak solun küçük çap ve bölünmüş olmasını siz tehlikeli görüyor musunuz? Bu durum potansiyel olarak olumlu bir gelişmeye neden olabilir mi?

Mandel • İlk olarak şunu söyleyebiliriz ki, devrimci sol halen küçük fakat geçmişe göre çok daha büyüktür. Belki on yıl öncesinden 60 kat fazladır Batı Avrupa'nın kilit ülkelerinde. Fakat Batı Avrupa'da sosyalizme doğru açılmanın, devrimci bir gelişmenin temelde küçük aşırı sol kanat gruplarının insiyatifine bağlı olduğu biçimindeki düşünceyi de kesinlikle reddediyorum. Batı Avrupa ülkeleri gibi sanayileşmiş ülkelerde, azınlık tarafından yapılmış sosyalist bir devrim olabileceğine inanmıyorum. Beni en çok ilgilendiren, devrimci grupların gücü ya da güçsüzlüğü değildir. Merak ettiğim şey, işçi yığınlarının hangi tür nesnel devrimci insiyatiflere sahip olduklarıdır. Ve bana göre, işte bu noktada, işçi yığınları dehşetli bir gelişimin içindedir. Fransa'da herkes, "Besancor" da işçilerin işverenin fabrikayı kapatma kararına karşı LIP fabrikasını işgal etmelerini konuşuyor. Fabrikayı ele geçirip, üretilen saatleri satmaya başladılar. Son 15-16 ayda Avrupa'da benzer en az 200 LIP olayı oldu. Bugün Avrupa'da, herşeyi değiştirecekleri izlenimini veren milyonlar değilse bile, yüz binler var.

Mayıs 1968'de Fransa'da genel grev on milyon kişiyi kapsadı. Gelecek aylarda, önümüzdeki iki yılda, İspanya'da, Portekiz'de, Fransa'da yahut İtalya'da Mayıs 1968'dekinden daha büyük grevlere tanık olacağımızı sanıyorum. Ve şüphesiz bu grevlerin kaynağını daha radikal talepler teşkil edecek ve bu grevlerde öz örgütlenmenin daha gelişmiş biçimleri -fabrika komiteleri, grev komiteleri, işçi kurulları ve benzerleri gibi- uygulanacak. İşte Batı Avrupa'da görülen devrimci ortam olasılığım böyle görüyorum.

SORU: Özellikle İngiltere'de insanların anti-rasyonel fikirlere (akımlara) kapılmalarından ne sonuç çıkarıyor sunuz?

Mandel • 60'ların ikinci yarısında gençliği, dünyayı çabucak değiştirebilecekleri yolunda korkunç bir iyimserlik dalgası sardı. Bu çok olumluydu, fakat büyük ölçüde de hayalci öğeleri barındırıyordu. Olumluydu, çünkü, uzun zamandır "refahın gençliğin politik ilgisini öldürdüğü" biçimindeki değerlendirmenin yanlışlığını gösteriyordu. Berlin, Paris, Londra, Roma, Milano ve pek çok Avrupa kentinde onbinlerce kişinin Vietnam devrimini destekleyen gösterilerine tanık olduk. Batı Avrupa gençliğinin siyasal heyecanının yeniden uyanışını gördük. Ne var ki, öğrencilerin, genç insanların yalnız başlarına dünyayı değiştirmek için çok zayıf siyasal, sosyal ve ekonomik ağırlıkları vardı. Bu gerçeğin anlaşılamaması büyük hayal kırıklıklarına yol açtı. Ve 70'lerden bu yana, gençlik içinde, siyasal uğraşılardan belirli bir geri çekilme ve bu çekilmeyle birlikte "boşuna çabalama" anlayışının yayıldığı gözlendi. Genç insanlar "şeyleri" değiştirmek için çok çabalar harcadılar. Fakat "şeyler" değiştikçe, bir Fransızın dediği gibi, onlar daha fazla aynı kaldılar. İşte bütün bunlardan dolayı genç insanlar ve giderek toplumun tümü anti-rasyonel akımlara paçalarını kaptırdılar. Toplumu değiştiremeyeceklerini hissedenler umutlarını da yitirmişlerdi. Bu durum, akıl dışılığın, mistizmin, kişisel yahut toptan kaçışın kolayca üretildiği bir ortam hazırladı. Çünkü, pek doğal ki toplum çok iyi değil ve yaşam da pek hoş değildi. Kapitalizm batağında sadece hava kirletilmiyor, toplum da kirletiliyor. Eğer, ortak ve devrimci bir değişiklik yapamıyorsanız, en azından kişisel bir kaçış yolu bulmak isteyeceksinizdir ve işte bütün akıl dışılık ve mistisizmin kaynağı bundan ibarettir.

Şimdi 20. yüzyılın siyasal eğilimlerinin gelişim tarihine baktığımız zaman, benim "Late Capitalism" diyebileceğim çirkin bir düzensizlik görebilirsiniz. Bir yanda teknolojiye, bilime, uzmanların her şeyi çözebilecek kapasitelerine aptalca bir inancın, öte yanda ise akıl dışılığın üretildiği bu temel ortam insanlığın yadsınması, insanlığın geleceğine olan inancın yadsınması, sosyal değişime olan inancın yadsınması biçiminde boyutlara sahip bulunmakta. İşte bu, bana göre son derece tehlikeli bir durumu da ortaya çıkarmakta. Çünkü böyle bir ortamda faşist yahut aşırı sağ eğilimlerin güç kazanması kolaylaşacaktır.

Kapitalistlerin kendilerinin yarattıkları büyük beklentilerin olduğu bir zamanda yaşıyoruz. Tam istihdam, hayat standardının devamlı yükselmesi, sürekli iktisadi büyüme, sürekli teknolojik gelişme bu beklentilerden sadece bir kaçı. Oysa olaylar bütün bu beklentilere radikal ve sert bir şekilde karşı çıkıyor. İnsanlar 60'larda olduğu gibi, her şeyin durmadan büyüdüğüne ve daha iyiye gittiğine artık inanmıyorlar. Hatta kapitalizmin gelişmesine büyük bir bilimsel saldırı da var. Hazırlanan raporlarda, eğer her şey bugünkü şekliyle devam ederse bir felakete ulaşılacağı, hammadde kaynaklarının tükeneceği, insanın tüm çevresinin kirleneceği söyleniyor. Ve büyümeyi durdurmak gerektiği belirtiliyor.

Ben bu konuda aynı düşüncede değilim. Büyümeyi durdurma önerisini gerici ve aşırı tepkisel bir öneri olarak nitelendiriyorum. Asıl, anarşik büyümeyi, organize olmamış büyümeyi, yararsız büyümeyi durdurmak gerekir. Bunun yerine, kendisi hiç bir zaman amaç olmayan, fakat insan mutluluğuna yardımcı olan planlı büyümeyi getirmeliyiz. Eğer kendinize ait bir katınız, iki arabanız ve iki televizyonunuz var ise, büyümeyi durdurun demek kolaydır. Eğer üretilenden çok ufak bir parça alarak yaşıyorsanız ve alacağınız parçanın daha büyük olması ancak büyümeye bağlı ise, büyümeyi durdurun demek herhalde pek hoş bir şey olmaz.

Yanlış anlaşılmasın. Kapitalist büyümenin tehlikelerini anlıyoruz ve bunlara kesin, sarsılmaz inancımız olan, insanın kendi yapısını, çevresini değiştirebileceğini ve daha iyi bir toplum yaratabileceğini savunarak karşı çıkıyoruz.

Sorun toplumun yapısını değiştirmektir. İnsanlık, bireysel rekabetin desteklendiği bu bozuk düzen devam ettiği sürece -yani büyümenin insanlığın mutluluğu, insan ilişkilerinin geliştirilmesi ve sevgi adına değil de, kişisel çıkarlar, kişisel kârlar adına olduğu bu düzen devam ettiği sürece- her zaman korkunç yıkıcı güçlerle, ekonomik, psikolojik ve askeri bir toptan yokedilme tehdidiyle karşı karşıyadır. Akıl için böylesine bir şeyi kabullenmek oldukça güç. Tabii ki gözleri kapayıp, bizi özgür kılacak üstün bir ruha inanmak çok daha kolay.

Evet, özgürlük tümüyle ortadan kalkabilir ve dünyanın her yerinde işkenceyi yönetimin doğal bir yöntemi olarak gören hükümetler kurulabilir. Bu pekala mümkün ve buna olan eğilim de ortada. Dolayısıyla bu durumda kaçış, gerçeğin kabullenilmesinin yadsınması oluyor. Soruna böyle bir yaklaşım, çocukça ve aynı zamanda da çok tehlikeli. Eğer tehlike var ise, bu tehlikeye ondan kaçarak, kişisel düşlerle yahut kişisel çekilme ile karşı konulamaz. İnsanlık bu tehlikeye karşı savaşmak zorundadır.

SORU: Marksizmin ünlü bir kişisi olarak, kendilerini bir bakıma devrimci solla özdeşleştiren yeni bir gruplaşma -kadın özgürlüğü hareketi- hakkında ne düşünüyorsunuz?

Mandel • Kadınlar insan ırkının yarısından fazlasını oluştururlar. Ve binlerce, binlerce yıl bu yarı cins, sosyal ve ekonomik baskı altında kalmış, sömürülmüştür. Bu olgu kapitalizmden çok daha eskidir ve kökeni ilk sınıflı toplumun ortaya çıkışına dek gider. Bu koşullar altında, kadınların kurtuluşu hareketinde, cinsel ilişkilerin yeniden düzenlenmesinin çok ötesine giden, insanlığın özgürlüğünün, toplumun yeniden devrimci ve özgürlükçü kuruluşunun korkunç bir potansiyeli vardır.

Bizim için, bugünden, sosyalist bir toplumda kadının nasıl özgür olacağını söylemek güç. Fakat şunu kesinlikle söyleyebiliriz ki, bu toplumda yaşadıklarından çok farklı bir yaşama biçimleri olacaktır. Kadın yaşamındaki bu değişim hiç şüphesiz, mülkiyetteki ve ortak üretimin yeniden örgütlenmesindeki değişmelerden çok daha az bir hıza sahip olacaktır. Bu özgürlüğün organize olması için yapılan girişimler -temelde bunu bireylerin sorunu olduğu illüzyonuna sapmadan- sonuna dek desteklenmelidir. Bu sosyal bir sorundur. Yani kadın hareketi ile işçi hareketi arasında köprüler kurulmalıdır, kadının özgürlüğü hareketi işçi sınıfı hareketi ile birleştirilmelidir.

Eğer, şiddetli bir patlamaya hazır durumda bulunan bu kadın özgürlüğü hareketinin potansiyeli ile sosyalist hareketin bütünleşmesi sağlanabilirse, sosyalist hareketin amacına ulaşması yolunda çok önemli bir adım atılmış olacaktır.